

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

Центр заочної, дистанційної та вечірньої форм навчання
Кафедра германської філології

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «магістр»**

**Спеціальність 035 «Філологія»
Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури (переклад
включно), перша – англійська»**

*Жанрові модифікації англомовних прислів'їв та способи їх
перекладу*

Допущено до захисту «__» _____ 20 р.

Зав. каф. германської філології ___ канд. філол. наук, проф. Кобякова І. К.

Виконала:
студ. групи ПР.мз-91
Малахова Софія Романівна

Науковий керівник:
канд. філ. наук, доцент
Шуменко Ольга Анатоліївна

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЖАНРОВИХ МОДИФІКАЦІЙ АНГЛОМОВНИХ ПРИСЛІВ'ІВ	8
1.1. Напрямки дослідження англомовних прислів'їв у сучасному мовознавстві	8
1.2. Особливості жанрової модифікації англомовних прислів'їв	16
Висновки до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МОДИФІКАЦІЙ АНГЛОМОВНИХ ПРИСЛІВ'ІВ У ФУНКЦІОНАЛЬНИХ СТИЛЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	25
2.1. Аналіз модифікації англомовних прислів'їв	25
2.2. Репрезентація жанрових модифікацій англомовних прислів'їв на матеріалі різних функціональних стилів	33
2.2.1. Використання жанрових модифікацій англомовних прислів'їв у художньому стилі	33
2.2.2. Використання жанрових модифікацій англомовних прислів'їв у публіцистичному стилі	40
2.3. Особливості перекладу англомовних прислів'їв	42
Висновки до розділу 2	50
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ПРИСЛІВ'ІВ НА МАТЕРІАЛІ ХУДОЖНЬОГО ДИСКУРСУ	52
3.1. Особливості навчання студентів-перекладачів на матеріалі англомовних прислів'їв	52
3.2. Комплекс вправ для навчання студентів-перекладачів на матеріалі англомовних прислів'їв	54
Висновки до розділу 3	60
ВИСНОВКИ	61

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	65
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	69
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	70

ВСТУП

Актуальність дослідження. Невід'ємною частиною словникового складу англійської мови є прислів'я та приказки, які дозволяють зробити повсякденну повсякденну мову більш змістовною, ємною та виразною. Сьогодні прислів'я зустрічаються практично скрізь: літературі, газетах, фільмах, передачах радіо і телебаченні, у повсякденному спілкуванні людей, де вони постійно шліфуються, змінюють семантичне значення і тим самим провокуючи різноманітні структурні перетворення.

Прислів'я різноманітні, вони знаходяться поза часовим простором. Дійсно, в який би час ми не жили, прислів'я завжди залишаються актуальними, Доречне використання прислів'їв надає мові неповторної своєрідності та особливої виразності. Вживаючи те чи інше прислів'я в конкретній ситуації, мовець прагне підтвердити і наголосити суть сказаного.

Постійні зміни в житті народу, викликані багатьма факторами, призводять до зміни поглядів, уявлень, ідеологій, моралі. Все це природним чином знаходить своє відображення у паремії. Ось чому в своїй роботі ми наголошуємо на важливості вивчення модифікованих паремій і пропонуємо розглядати їх оказіональні трансформації як одночасно лінгвістичний і когнітивно-дискурсивний феномен.

Аналіз літератури засвідчив, що проблемою модифікації прислів'їв займалися, як вітчизняні так і зарубіжні вчені, такі як: Ю. В. Абрамова, І. С. Гулідова, О. Ю. Дубенко, І. К. Кобякова, А. І. Мамедова, В. В. Прутчикова, С. В. Шепітько, W. Mieder, A. Litovkina та ін.

Особливості фразеології та паремій англійської мови досліджували такі вчені, як М. Ф. Алефіренко, В. В. Гаврилова, С. Г. Гаврін, І. С. Гулідова, Н. В. Деркач, В. А. Дмитренко, Л. М. Григор'єва, О. Ю. Дубенко, А. А. Іоніна, О. В. Корень, О. В. Мерзлікіна, С. В. Шепітько та ін. Особливості трансформації узуальних паремій англійської мови вивчали такі дослідники, як А. А. Константинова, О. Л. Овсянко, Т. О. Анохіна, І. К. Кобякова та ін.

Втім, на сьогодні залишаються недостатньо вивченими жанрові та структурні особливості оказіональних модифікованих прислів'їв англійської мови, а також функціональні особливості їх використання у текстах сучасної англійської мови. Оскільки модифіковані прислів'я мають оказіональний характер, вони є безеквівалентними одиницями з точки зору перекладу. Це обумовлює необхідність вивчення особливостей перекладу таких паремій українською мовою.

Об'єктом дослідження є особливості жанрової модифікації англомовних прислів'їв.

Предметом дослідження є репрезентація англомовних прислів'їв в текстах різних функціональних стилів англійської мови та їх переклад українською мовою.

Мета магістерської роботи полягає в теоретичному обґрунтуванні та аналізі модифікацій та особливостей перекладу англомовних прислів'їв.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання** дослідження:

- 1) розглянути напрямки лінгвістичного дослідження англомовних прислів'їв;
- 2) описати особливості жанрової модифікації англомовних прислів'їв;
- 3) охарактеризувати репрезентацію модифікованих англомовних прислів'їв на матеріалі функціональних стилів англійської мови;
- 4) розглянути методичні засади навчання студентів-перекладачів на матеріалі англомовних прислів'їв;
- 5) розробити комплекс вправ для навчання студентів-перекладачів на матеріалі англомовних прислів'їв.

У ході роботи застосовувалися такі **методи дослідження**: *порівняльно-зіставний метод, лінгво-прагматичний аналіз, контекстуально-інтерпретативний аналіз*. У ході вивчення структурних та семантичних особливостей оказіональних модифікованих прислів'їв англійської мови застосовано *метод відбору та обробки лексичного матеріалу та метод*

компонентного аналізу. У роботі над перекладом оказіональних модифікованих прислів'їв англійської мови застосовано функціональний та перекладацький аналіз.

Теоретична значущість полягає у систематизації теоретичних передумов дослідження модифікації прислів'їв англійської мови та прийомів їх перекладу українською мовою.

Практичне значення роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані при розробці лекційних та практичних курсів з лексикології, стилістики англійської мови. Матеріали й висновки магістерської роботи можуть бути використані у процесі викладання курсів з «Лексикології», «Стилiстики», «Перекладознавства», спецкурсу з теорії дискурсу, для навчання перекладу студентів-перекладачів, а також у написанні наукових робіт з англійської філології та перекладу.

Наукова новизна отриманих результатів визначається об'єктом та предметом дослідження і полягає в тому, що у роботі вперше проаналізовано способи відтворення у перекладі українською мовою особливостей оказіональних модифікованих прислів'їв англійської мови, здійснена класифікація таких лексичних одиниць, надано методичні рекомендації та розроблено комплекс вправ для навчання перекладу оказіональних модифікованих прислів'їв англійської мови.

Структура роботи. Магістерська робота з перекладу складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, висновків до всієї роботи, списку використаних джерел.

У першому розділі розглядаються теоретичні засади дослідження англiомовних прислів'їв у сучасному мовознавстві, а також особливості жанрової модифікації англiомовних прислів'їв.

У другому розділі розглянуті особливості функціонування модифікацій англiомовних прислів'їв у функціональних стилях англійської мови. У другому розділі роботи також вивчені особливості перекладу англiомовних прислів'їв українською мовою.

Третій розділ магістерської роботи стосується методики викладання перекладу оказіональних модифікованих прислів'їв англійської мови та включає методичні рекомендації та розроблений комплекс вправ для навчання студентів перекладу зазначених одиниць.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЖАНРОВИХ МОДИФІКАЦІЙ АНГЛОМОВНИХ ПРИСЛІВ'ЇВ

1.1. Напрямки дослідження англомовних прислів'їв у сучасному мовознавстві

Питанню вивчення прислів'їв та приказок присвячено безліч досліджень не тільки лінгвістів, але й фольклористів, літературознавців, культурологів тощо. Хоча феномен прислів'їв досліджували ще з часів Аристотеля, дефініція прислів'їв та їх особливості є обговорюваною темою і сьогодні.

Протягом століть прислів'я та приказки вивчалися багатьма дослідниками і на сьогодні науковий доробок, присвячений цьому мовному та культурному явищу є дійсно вагомим. Свій внесок у розв'язання теоретичних проблем прислів'їв зробило багато дослідників, з-поміж яких можна виділити наступних: В. П. Жуков, І. І. Ковалик, А. П. Коваль, В. В. Коптілов, Ф. П. Медведєв, О. О. Потебня, Л. І. Ройзензон, Л. Г. Скрипник, Г. М. Удовиченко, І. І. Чернишова та інші.

Попри це у сфері вивчення прислів'їв та приказок ще й досі виявляється чимало суперечливих суджень стосовно різних тлумачень суті цих двох понять та їх розмежування, що засвідчує існування різних напрямів у сучасному мовознавстві, різних підходів до розв'язання цього важливого питання, що ускладнює подальше розроблення загальної теорії фразеології [2, с. 120].

Особливу увагу питанню вивчення прислів'їв приділяв О. О. Потебня. Саму мову цей вчений-лінгвіст розглядає як сукупність відомостей про культуру народу, тобто підходить до розуміння мови з лінгвокультурної точки зору. О. О. Потебня вважає, що слово є не лише засобом вираження готової думки, однак воно одночасно є засобом, прийомом створення та розробки цієї думки. «Мова – це сама думка. Власне народження думки органічно пов'язане з мовою, залежить від мови» – так пише про мову О. О. Потебня [7, с. 15].

Міфи, легенди, прислів'я, приказки та інші жанри фольклору є продуктом народної творчості. Їх вивчення сприяє глибокому розумінню народу, його мови, традицій, вірувань тощо.

У сучасних наукових дослідженнях знаходимо різні підходи до визначення поняття прислів'я. Перше досить повне визначення прислів'я наукоподібного типу, що підсумовує всі напрацювання в області найперших досліджень сутності цього мовного явища, належить Б. Вайтінгу: «Прислів'я – вираз, який будучи народним за походженням, означає очевидну фундаментальну істину і відрізняється алітерацією і ритмом. За формою цей вираз може бути як коротким, так і довгим. Деякі прислів'я мають як прямі, так і переносні значення, але частіше вони функціонують в одному з них» [16, с. 73].

Поняття прислів'я в Українській енциклопедії визначається як мала форма народної поетичної творчості, короткий, ритмізований вислів, що несе узагальнену думку, висновок, іносказання з дидактичним ухилом [13, с. 530].

Розмірковуючи про складність дефініції прислів'їв, А. Тейлор зауважує, що єдиною абсолютною рисою, що характеризує прислів'я, є їх народність [9, с. 7]. С. Галлахер додає до цього стислість і правдивість прислів'їв, перевірену часом [16, с. 58]. У той час, С. Вінік заперечує критерій традиційності у вживанні прислів'їв. Відповідно до його логіки, прислів'ями можуть бути будь-які вислови на кшталт *where there are stars, there are scandals* [29, с. 71].

В. Мідер пропонує таку дефініцію: «Прислів'я передається з покоління в покоління, це всім відома фольклорна сентенція, що виражає мудрість, правду, мораль і традиційні погляди на життя в метафоричній, фіксованій формі, яка запам'ятовується» [47, с. 49].

Однією з проблем розуміння явища прислів'я є розмежування його з приказками та іншими типами сталих висловлювань. Прислів'я та приказки часто розглядаються разом та не диференціюються одне від одного. Як правило, їх визначають як короткі влучні вислови, які образно та лаконічно передають

нащадкам висновки з життєвого досвіду багатьох поколінь предків, або ж як стійкі афористичні вислови, що у стислій, точній формі висловлюють думку про певні життєві явища, реалії дійсності, людські риси, вчинки у їх характерних і специфічних ознаках [23, с. 251].

Втім, прислів'я та приказка, хоча й мають багато спільних рис, все ж не є одним і тим самим явищем. Передусім, вони різняться за граматичною та стилістичною будовою – прислів'я має закінчену думку та виражає загальне судження, тоді як приказка – це короткий образний вислів, тобто судження часткового характеру. Відповідно, приказці притаманна синтаксична незавершеність. Часто приказка схожа на вкорочене прислів'я, наприклад, в українській мові це такі приказки, як: укр. «*як сніг на голову*», «*вивести на чисту воду*», «*лисячий хвіст*», «*собаку з'їсти*» тощо.

Різняться прислів'я та приказки й на семантичному та прагматичному рівнях, оскільки зміст приказки не має повчання, на відміну від прислів'я. Спільні та відмінні риси прислів'їв та приказок відобразимо у таблиці 1.1.:

Таблиця 1.1.

Порівняльна характеристика прислів'їв та приказок

	Прислів'я	Приказки
Спільне	Короткий вислів, влучний, афористичний, містить мудру думку, цікаве спостереження	
Відмінне	Закінчене речення, нерідко з двох частин, частина змісту, прихована ідея.	Незакінчене речення, пряме повчання, натяк на висновок.
Приклад	Укр. <i>Рідна мова – не полова: її за вітром не розвієш.</i>	Укр. <i>Рідна мова – не полова.</i>

У лінгвістиці прислів'я та приказки часто називають пареміями. На сьогодні виокремлюється й окрема наука «пареміологія» або прислів'єзнавство – це філологічна дисципліна, яка досліджує паремії. Саме

поняття «паремія» походить від грец. *paroimia* – «притча» та спочатку позначало уривок з Біблії, який містить пророцтво або повчання. Пізніше цей термін набув значення народного вислову, вираженого реченням або коротким ланцюжком речень, які передають елементарну сценку або найпростіший діалог» [52, с. 887].

В енциклопедичному словнику-довіднику лінгвістичних термінів та понять надається таке визначення поняття «паремія» – це коротке крилате висловлювання, що містить мораль, повчальне спостереження або узагальнення [53, с. 133]. У зарубіжних джерелах термін «паремія», як правило, заміняють на *proverb*, який визначається як короткий і добре відомий всім вислів, який несе узагальнену думку, висновок, пораду та належить до форм фольклорної літератури [57, с. 168].

Сучасні українські вчені-мовознавці надають різні трактування терміну «паремія». Наприклад, М. М. Пазяк вказує, що поняття «паремія» вживається переважно для визначення родового поняття жанру поряд з терміном «прислів'я та приказки». Натомість, видові поняття цього явища позначаються термінами «прислів'я», «приказка», «каламбур», «загадка» тощо [28, с. 3].

З точки зору родовидових відношень поняття «паремія» та «прислів'я та приказки» розглядає і В. М. Телія, який у своїй монографії, присвяченій питанням вивчення паремій, вказує, що «паремії» = «прислів'я та приказки» [35, с. 58]. А от Т. В. Цив'ян вважає паремії короткими текстами, яку найчастіше обмежуються лише одним реченням або навіть фрагментом речення. Дослідник впевнений, що паремії формально збігаються із елементарними мовними одиницями. Вони зазвичай не кваліфікуються як тексти, однак, на думку Т. В. Цив'ян, вони такими є [40, с. 485].

Своє власне трактування терміну «паремія» надає і О. В. Дуденко, розглядаючи це поняття як рівнозначне стосовно поняття «прислів'я та приказки» [13, с. 11]. М. Ф. Алефіренко визначає паремію як афоризм народного походження, який характеризується лаконічністю форми, відтворюваністю значення і переважно повчальним смислом [2, с. 242].

Л. Б. Савенкова, натомість, розуміє під пареміями вторинні мовні знаки, замкнуті стійкі фрази (прислів'я і приказки), які виконують роль маркерів ситуації або відносин між реаліями [33, с. 3].

О. О. Селіванова розглядає паремії як стійкі відтворювані одиниці реченневої структури [34, с. 415]. При цьому дослідниця вважає доцільним зараховувати паремії до складу фразеологічного масиву мови. На сьогодні питання розмежування та кваліфікації стійких словосполучень, фразем, прислів'їв, приказок, етикетних формул та кліше, крилатих висловів, тощо залишається не вивченим до кінця.

Зокрема, актуальним на сьогодні є таке питання – чи можна зараховувати прислів'я до фразеологічних одиниць? Одноставної відповіді на це питання серед думок лінгвістів не знаходимо, однак аналіз характерних однак прислів'їв та співвіднесення їх з характерними рисами фразеологічних одиниць дозволять визначити, наскільки доцільною є така думка.

О. В. Дуденко серед релевантних ознак прислів'їв називає наступні:

- стійкість структури;
- відтворюваність;
- наявність граматично та інтонаційно оформленого судження;
- лаконічність та поетичність;
- образність;
- повчальність змісту;
- узагальнення головних закономірностей, життєвих правил або істин;
- наявність конотативного компонента, що містить оцінну інформацію, експресивність [13, с. 16].

Багато із вказаних рис притаманні як прислів'ям, так і фразеологізмам. Зокрема, чеський мовознавець Ф. Чермак виділяє низку диференційних ознак фразеологізмів, які є притаманними і для прислів'їв:

- 1) відтворюваність у мовленні;
- 2) стійкість лексико-семантичного складу;

- 3) цілісність номінації;
- 4) популярність, загальновідомість вислову у даній мові;
- 5) незмінюваність компонента, парадигматична зв'язаність;
- 6) ідіоматичність;
- 7) образність;
- 8) експресивність [45, с. 17].

Відповідно, багато мовознавців визнають прислів'я предметом вивчення фразеології. М. М. Шанський вказує, що паремії є фразеологічними виразами комунікативного характеру та являють собою відтворювані стійкі сполуки слів з не фразеологізованим значенням [37, с. 12]. Натомість, у класифікації С. Г. Гавріна паремії входять до афористичних висловів та образно-виразних стійких сполук [8, с. 25]. Підтримує цю думку і румунська дослідниця П. Савін, яка зараховує паремії до складу фразеології та звертає увагу на те, що прислів'ям притаманні такі загально-функціональні риси, що й фразеологізмам, а саме стійкість та ідіоматичність [50, с. 62]. На думку словацького фразеолога Й. Млацека, прислів'я як одиниці мови – це ні що інше, як фраземи зі структурою закінченого речення [48, с. 125].

Найбільш відомі англомовні дефініції прислів'їв спираються на змістовний і формальний критерії, що відрізняють прислів'я від інших піджанрів паремій. Говорячи про відмінні структурні характеристики прислів'їв, вчені виділяють їх чотиричастинну структуру або двочастинну [10, с. 13].

Однак вирішальним фактором у розмежуванні є саме критерій традиційності, народності. Стислість прислів'їв, як ще одна структурна риса, не викликає суперечок у вчених. Однак, незважаючи на середній кількісний показник лексем, існують, наприклад такі варіанти, як *It is easier for a camel to go through the eye of a needle, than for a rich man to enter into the kingdom of God*. Також необхідно відзначити, що в реальному функціонуванні в мові спостерігаються такі скорочені варіанти як *a bird in the hand* замість *A bird in the hand is worth two in the bush* [12, с. 96].

До стилістичних характеристик прислів'їв відносять алітерацію, паралелізм, ритм, еліпсис, гіперболу, парадокс, персоніфікацію, метафору. Як характерна риса виділяється семантична невизначеність прислів'їв, що є наслідком їх гетероситуативності, багатофункціональності та полісемантичності. У семантиці прислів'їв превалює метафоричність, що пояснюється самим жанром фольклору, який заснований на фігуративності. Асоціація конкретної життєвої ситуації з метафоричним висловлюванням призводить до того, що прислів'я стає «тілом, під яке підводиться безліч конкретних реакцій» і в цьому сенсі прислів'я має представлення схеми [11, с. 83].

Дослідження генезису прислів'їв привели вчених до висновків про те, що існує два типи [25, с. 12]:

1) однакових за значенням, але різних за формою, мають різні джерела походження в мові;

2) ідентичні в будь-яких мовах (кальки з чотирьох джерел – грецької та римської античності, Біблії, середньовічної латині і Нового Світу).

І, нарешті, за тематичною організацією англomовні прислів'я згруповані у тринадцять основних груп, що вміщують прислів'я, які описують головні аспекти життєдіяльності людини, природи, відносини, основні ідеї і логіку, ставлення людини до світу, почуття пропорції, мораль, соціальне життя, взаємодія, комунікація, норми, навчання, час. Ідеї М. Куусі про типовість прислів'їв у різних мовах відображені в концепції наявності загальних ідей в менталітеті людства, загальної когнітивної дослідної бази [46, с. 94].

В англійській науковій традиції дослідження прислів'їв концентруються на питаннях їх походження, форми, природи, значення та дистрибуції; паремії вивчаються на предмет стилю, з точки зору моралі і співвіднесеності з теологією. У діахронічному плані досліджуються подібності, відмінності, тематика, значення прислів'їв. У якості окремого напрямку можна виділити дослідження, присвячені інтердисциплінарному і кроскультурному опису

паремій, які велися паралельно з дослідженнями паремій в рамках однієї етнокультури.

Всебічний опис прислів'їв як об'єкта лінгвістичного дослідження виконано в працях А. Тейлора, який займався проблемами дефініції, типології, метафоричної природи прислів'їв, досліджував їх варіативність в дискурсі, джерела запозичень, їх біблійне і класичне походження, тематичні групи прислів'їв, такі як метеорологічні, медичні та юридичні. Дослідження піднімало проблеми стереотипів у прислів'ях, змісту і стилю ідіом, традицій і забобонів, які вони висловлюють [1, с. 101].

За рамки лінгвістичних вийшли фундаментальні дослідження, присвячені антропологічному, історичному, фольклорному, психологічному та соціологічному опису паремій, спроби описати не тільки лінгвістичні та семіотичні властивості прислів'їв, функціональні характеристики в соціальних контекстах, а й підняти питання, пов'язані з культурою, фольклором та історією походження. Проблеми стереотипів в картинах світу, зв'язок пареміології з соціологією, психологією, психіатрією, використання паремій в художній літературі, релігійному та науковому дискурсах, педагогіці і методиці навчання мовам знаходять свій опис і рішення в працях сучасних англомовних вчених.

Структурний аналіз прислів'їв широко представлений в сучасних роботах, де піднімаються питання граматичних особливостей прислів'їв, вивчаються їх основні синтаксичні моделі, робиться акцент на таких їх особливості як паралелізм, еліпсис, асонанс, алітерація, ритм і розмір [19, с. 86]. Структурний аналіз текстів вдосконалений з урахуванням семіотичних характеристик прислів'їв як особливих лінгвістичних і культурних знаків у мовних актах. Семіотичність прислів'їв впливає з їхньої знакової функції, яка проявляється в поведінкових реакціях і соціальних контекстах [25, с. 14].

Тож, прислів'я та закладена в них система цінностей втілюють базову структуру людського менталітету. Образність / метафоричність значення прислів'їв дозволяє використовувати їх для ідентифікації нових, раніше

невідомих ситуацій і вибору відповідних поведінкових реакцій. Прислів'я є знаками ситуацій або відносин між об'єктами; останні та визначають істинний сенс прислів'їв.

1.2. Особливості жанрової модифікації англійських прислів'їв

У цьому дослідженні звертаємося до питання модифікацій прислів'їв англійської мови, тому доцільно звернутися до теоретичного вивчення специфіки модифікацій сталих виразів, такі як прислів'я, а також жанрового різноманіття прислів'їв.

Питання модифікації в лінгвістиці, як зміни референтів у процесах їх еволюції та інволюції, давно привертає увагу вчених. Живе мовлення розпізнається у руслі стильової та жанрової презентації, параметризації на мікро- та макрорівнях, що проявляється у словотворі, частиномовній таксономії, у парадигматично-синтагматичних девіаціях [34].

Дослідники відзначають, що феномен трансформації стійких мовних одиниць спостерігається вже давно, а прагнення переінакшити традиційне взагалі властиво людині. В останні десятиліття процес модифікації і в англійській, і в українській та багатьох інших мовах став особливо масштабним і динамічним.

Явище трансформацій мовних одиниць, в тому числі прислів'їв, а також створення нових паремічних виразів, яке в найзагальнішому вигляді визначається як «мовотворчість», «пареміотворчість», «творча філологія», «неофразія», активно вивчається фахівцями з різних країн. Результат такої дослідницької активності – широкий термінологічний апарат для позначення продуктів лінгвістичних переробок – тобто, власне таких мовних трансформацій.

Ось лише деякі з існуючих сьогодні термінів: «антиприслів'я», «квазіприслів'я», «кукізм», «іноприслів'я», «протиприслів'я», «прислівне новоутворення». В англійській мові використовуються терміни «perverb»

(«perverse proverb»), «fractured proverbs», «twisted wisdom», а у німецькій мові – «verdrehte Weisheit», «verdreschte Phrase» [21, с. 24].

Стрімкий розвиток наприкінці ХХ ст. ЗМІ, особливо Інтернету, зіграв далеко не останню роль в активізації процесу творчого використання мовних одиниць, у тому числі й паремій. Так, сучасні засоби масової комунікації дозволяють в лічені секунди поширювати для широких мас в найвіддаленіші куточки планети тексти, націлені на передачу нового когнітивного змісту, і таким чином відображають нове (нестандартне) бачення, погляди, підходи, думки і т. п.

Фахівці-лінгвісти, які вивчають проблеми фольклору в сучасній соціокультурній ситуації, також висловлюються про значну роль мас-медіа в його розвитку і побутуванні, пропонуючи поняття «постфольклор» [27, с. 2], або «joke-lore» [49] в своїх роботах. Так, термін «постфольклор» введений в науковий обіг сходознавцем і фольклористом С. Ю. Неклюдовим у рамках семінару «Фольклор і постфольклор: структура, типологія, семіотика» (1995 р.). Постфольклор, згідно думки автора, будучи за походженням продуктом міської культури і по суті «третьої культурою», дистанційованою від культури елітарної і традиційно-фольклорної, включає елементи масової культури і низового фольклору, а також характеризується різноманітністю в жанровому плані та ідеологічною суперечливістю [27, с. 3-4].

Термін «joke-lore» («жартівливе знання», за аналогією з folk-lore «народне знання») запропонований зарубіжними лінгвістами Л. Реріхом та С. Вінкер-Піфо. По-перше, жарт, на думку дослідників, – це єдиний і найважливіший із усіх жанрів фольклорного наративу, якому не загрожує зникнення, так як за жартом завжди стоїть певна соціальна проблема. Таким чином, жарт є свого роду «індикатором» соціально-культурної структури суспільства, тобто він відображає його технічний, моральний, релігійний, політичний розвиток. По-друге, типовий для сучасної культури феномен висміювання, пародіювання сприяє появі все нових жартів та їх активному поширенню [49, с. 12-13].

Справедливим, з нашої точки зору, буде вважати мову головним капіталом інформаційного століття, що зосереджує в собі велику частку національного багатства. Мова є також одним з найважливіших і найпотужніших засобів (як прямих, так і непрямих) впливу на широкі маси людей.

Нові часи та нові реалії вимагають нових методів вивчення лінгвістичних явищ. Провідним підходом став когнітивний, або когнітивно-концептуальний підхід, згідно з яким мова повинна вивчатися у тісному зв'язку зі свідомістю і мисленням людини, її культурним і духовним життям. У руслі ідей цього напрямку і розвивалися в останні десятиліття когнітивний і лінгвокультурологічний підходи, що дозволяють розглядати прислів'я як тексти, що відображають етнічну культуру і менталітет народу, його базові концептуальні знання.

Багато вчених одноставні в думці, що найбільш доцільно використовувати когнітивно-концептуальний підхід при аналізі саме семантики паремій, оскільки він дозволяє осмислити уявлення про світ, стосунки людей в суспільстві, їх систему цінностей, виявити глибинну мудрість всіх цих скарбів людського розуму.

В цілому, «творчість», пов'язана з жанровими модифікаціями прислів'їв, розширює мовні кордони культури, змінює її традиції, відображає нові способи мислення і підказує / пропонує напрямки дії. Таким чином, першочергове завдання пареміології у рамках когнітивно-дискурсивної парадигми сьогодні полягає у реєстрації, а також функціонально-стилістичній інтерпретації трансформованих прислів'їв (багато з яких являють собою самостійні паремії) з особливим акцентом на прагматичних і когнітивних аспектах [21, с. 25].

В основі мовної творчості лежить явище okazionalnosti (від лат. арх. (= occasio) – випадок, привід) – створення автором новоутворень (одиниць різної протяжності – від слова до речення) за певної нагоди, тобто необхідних у конкретному контексті. На думку О. Турчак, okazionalizm – це незвичне,

експресивно забарвлене слово, яке по-новому, свіжо й оригінально називає предмети, явища дійсності, утворене з порушенням законів словотворення чи мовної норми, існує лише в певному контексті, у якому воно виникло, має свого автора і характеризується такими ознаками: належність до мовлення, утворюваність, залежність від контексту, одноразовість і нерегулярність використання, ненормативність, незвичність і новизна, експресивність, індивідуальна належність [36, с. 5-6].

Говорячи про особливості okazіоналізмів, слід зауважити, що можна виділити деякі загальні параметричні риси досліджуваного поняття, такі як:

- протиставлення узуальній лексиці;
- соціальна обмеженість;
- позбавленість загальноприйнятого значення;
- розташування поза словником;
- авторська варіантність щодо загальномовних слів;
- новизна, свіжість та оригінальність;
- індивідуально-авторська належність;
- дискурсивність;
- одноразовість / нерегулярність [5, с. 10].

Сьогодні твердження про те, що використання тих чи інших мовних засобів у процесі комунікації обумовлено контекстом, є аксіомою в лінгвістиці. Їх застосування буде адекватним, коли адресант і адресат повідомлення поділяють когнітивну базу. Факт збігу когнітивної бази у комунікантів набуває особливого значення в разі саме okazіонального (творчого) використання одиниць мови.

Причини «створення» okazіональних одиниць носять прагматичний і когнітивний характер. Творче використання паремій дозволяє автору тексту вирішувати наступні основні прагматичні завдання, що є головною прагматичною метою впливу на адресата:

- 1) підвищення рівня знань;

- 2) вираження відносини, оцінки;
- 3) створення стилістичного ефекту: підвищення експресивності, емоційності, створення індивідуального авторського стилю.

Зауважимо також, що поява оказіональних одиниць викликана потребою назвати ще не назване, передати новий (або в деяких випадках оновлений) когнітивний зміст, що, очевидно, має когнітивну обумовленість.

Для правильного розуміння сутності модифікації прислів'я, як форми оказіонального вживання сталого виразу, важливим є розуміння оказіональності як дискурсивного феномену. Так, у Словнику лінгвістичних термінів за редакції О. С. Ахманової дає оказіональне розглядається як «не узуальне», тобто таке, що не відповідає загальноприйнятому вживанню, що характеризується індивідуальним смаком, обумовлене специфічним контекстом вживання [51, с. 284].

Специфічність контексту полягає в тому, що для реалізації значення оказіоналізму необхідний утворюючий його (унікальний) контекст. Зв'язок новоутворення з контекстом, який його породив, очевидний. Для узуальної ж одиниці необхідний відтворюючий (або копіюючий) контекст. Тож, поняття «узуальне» (у значенні «канонічне, загальноновживане») допомагає визначити «оказіональне», адже оказіональність як універсальне лінгвістичне явище пов'язана з такими категоріями, як норма, мова, дискурс.

Аспект творчої трансформації прислів'їв англійської мови досить активно вивчається лінгвістами, але ґрунтовних класифікацій прийомів оказіональної трансформації на сьогодні ще не було розроблено. Однією з типологій модифікацій прислів'їв є розроблена А. А. Константиною класифікація таких прислів'їв на чотири групи:

1. Паремії-ґапакси (від грец. *háрах eirḗmēnon* – слово або оборот, вжиті для якогось конкретного випадку).
2. Авторські вирази на основі узуальних паремій.
3. Нові паремічні одиниці, створені на основі традиційних прислів'їв (антиприслів'я).

4. Новоутворення, побудовані за традиційними паремічними моделям (псевдоприслів'я) [21, с. 25].

У цьому дослідженні звертаємося до цієї приблизної класифікації жанрових модифікацій прислів'їв та розглянемо приклади таких одиниць у різних типах текстів сучасної англійської мови.

Жанрові характеристики малих та великих за розміром текстів цікавлять лінгвістів різних наукових напрямків [29, с. 45]. Мовне оформлення текстів, як правило, визначається їх функціями та авторськими інтенціями. Окрім того, кожна історична епоха позначена еволюцією жанрів [4, с. 10].

Т. О. Анохіна вказує, що модифікації прислів'їв як позначені гетерогенними видозмінами, які слугують матеріалом для побудови інноваційних конструкцій. Видозмінені конструкції прислів'їв можуть бути як близькими, так і віддаленими від похідних текстів. Останні резонуються у секондарних утвореннях по-різному – як синоніми, антоніми, залишкові партитативні елементи [4, с. 11].

Часто у якості трансформованих прислів'їв виступають деякі приказки, які є частиною від прислів'я. Приказки, як деривати прислів'їв змінюють функцію останніх і транспонуються в інтенсифікатори. При цьому відбувається посилення або послаблення атрибутів нових конструкцій, у чому частково й полягає мотивація до зміни структури прислів'я. Зазвичай, мовець чи автор тексту прагне надати прислів'ю більшої експресії, нового сенсу, тому змінює та модифікує його.

Загалом же, у процесі жанрової модифікації прислів'їв проявляються властивості англійської мови, здоровий глузд і зручність. Граматика паремій практично не зазнає ніяких змін, при цьому паремії зберігають стислу і лаконічну форму, необхідну для вираження квінтесенції людської думки [18, с. 80].

Таким чином, жанрові модифікації прислів'їв полягають у тому, що мова, як динамічна система, постійно зазнає різних змін. Підлаштовуючись під

зміни мови, паремії також набувають нової форми. При цьому відбувається накладення нової філософії на стару, що зберігається століттями.

Висновки до розділу 1

У першому розділі дослідження з'ясовано поняття та сутність прислів'я, підходи до вивчення прислів'їв у сучасному мовознавстві. Прислів'я розглядається у дослідженні як мала форма народної поетичної творчості, короткий, ритмізований вислів, що несе узагальнену думку, висновок, іносказання з дидактичним ухилом.

Розглянуті характерні риси прислів'їв, такі як стійкість структури, відтворюваність, наявність граматично та інтонаційно оформленого судження, лаконічність та поетичність, образність, повчальність змісту, узагальнення життєвих закономірностей, наявність конотативного компонента, що містить оцінну інформацію, експресивність.

Прислів'я та закладена в них система цінностей втілюють базову структуру людського менталітету. Образність / метафоричність значення прислів'їв дозволяє використовувати їх для ідентифікації нових, раніше невідомих ситуацій і вибору відповідних поведінкових реакцій. Прислів'я є знаками ситуацій або відносин між об'єктами, які й визначають істинний сенс прислів'їв.

У роботі також здійснено аналіз жанрової модифікації англійських прислів'їв. Визначено, що трансформація прислів'їв обумовлена бурхливими змінами умов комунікації, особливостей побутування текстів у сучасному інформаційному суспільстві. Окрім того, жанрові модифікації англійських прислів'їв тісно пов'язані з мовотворчими процесами.

На позначення модифікованих прислів'їв використовуються терміни «антиприслів'я», «квазіприслів'я», «прислівне новоутворення», «perverb», «fractured proverbs», «verdrehte Weisheit» тощо. Визначено, що модифікації прислів'їв пов'язані з оказіональністю, яка розглядається вченими як протиположна узуальності, як створення нових лексичних одиниць відповідно до конкретної ситуації.

До причин модифікацій прислів'їв належать наступні: підвищення рівня знань, вираження відношення чи оцінки, створення стилістичного ефекту (наприклад, підвищення експресивності, емоційності, створення індивідуального авторського стилю тощо).

Аналіз класифікації модифікованих прислів'їв показав, що на сьогодні виділяють такі їх типи, як паремії-гапакси; авторські вирази на основі узуальних паремій; нові паремічні одиниці, створені на основі традиційних прислів'їв (антиприслів'я); новоутворення, побудовані за традиційними паремічними моделям (псевдоприслів'я).

У процесі жанрової модифікації прислів'їв проявляються не тільки властивості англійської мови, але часто також і здоровий глузд, зручність, тяжіння мови до лаконізму, економії мовних засобів. Крім того, модифіковані паремії часто створюють новий сенс, а також набувають нової форми, необхідної для вираження квінтесенції людської думки.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МОДИФІКАЦІЙ АНГЛОМОВНИХ ПРИСЛІВ'ІВ У ФУНКЦІОНАЛЬНИХ СТИЛЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

2.1. Аналіз модифікації англомовних прислів'їв

Вивчення особливостей модифікацій англомовних прислів'їв передбачає аналіз стратегій та моделей трансформації таких прислів'їв, їх стилістичних та семантичних, функціональних характеристик. Передусім, звернемося до самого поняття модифікованого прислів'я. У цій роботі фокусуємося на понятті «антиприслів'я».

Згідно з джерелами, В. Мідер, фахівець з німецької пареміології, є одним з перших дослідників «Трансформованих прислів'їв», який ввів термін «антиприслів'я» [47, с. 86]. Феномен антипаремій (*anti-proverb*) визначається як трансформація звичної паремії з метою створення гумористичного ефекту. Дефініція В. Мідера будується на висловлюванні про те, що «антиприслів'я» – це пародія на прислів'я, її «викривлення», що поєднує в собі гумористичну або сатиричну гру слів і мудрість традиційного прислів'я. Крім того, В. Мідер зазначає, що антиприслів'я за своєю структурою повторюють прислів'я, змінюються лише окремі слова [47, с. 97].

В інших випадках основний сенс прислів'я ставиться під питання за допомогою додавання до нього протилежної за значенням фрази, що починається з союзу «але». Це протиставлення і робить отриману гру слів такою ефективною. Існування антиприслів'їв ще раз демонструє, що структура і форми вираження прислів'їв не є непохитними, тому вживання антиприслів'їв завжди було і буде частиною вживання прислів'їв, як письмово, так і усно.

У своїй книзі В. Мідер наводить приклад трансформації прислів'я “*A fool and his money are soon parted*” [47, с. 101]:

A fool and his father's money are soon parted.

A fool and his money are soon parted.

A fool and his money stabilize the economy.

A fool and his wife are soon parted.

A married man and his money are soon parted.

A widow and her money are soon courted.

If a fool and his money are soon parted, why are there so many rich fools?

There was a time when a fool and his money were soon parted, but now it happens to everybody.

Прислів'я нескінченно піддаються трансформаціям, і в даний час останніх стало так багато, що вони вживаються навіть частіше, ніж оригінал. Деякі антиприслів'я ставлять під сумнів істинність прислів'я, використовуючи такі засоби:

1) антоніми, наприклад: *An exception proves the rule – An exception disproves the rule;*

2) трансформацію в протилежну за змістом фразу, наприклад: *A friend in need is a friend indeed – A friend that is not in need is a friend indeed;*

3) постановку питання після основного прислів'я, наприклад: *Still waters run deep – Still waters run deep, but how can they run if they are still?.*

Найчастіше антиприслів'я створюються у тих випадках, коли традиційне прислів'я не може повністю описати ситуацію. Утворення антиприслів'їв, як пише А. Т. Лівоткіна, відбувається за одним із нижченаведених механізмів [31, с. 7]:

- заміщення одного слова;
- заміщення двох і більше слів;
- зміна другої частини прислів'я;
- додавання додаткової кінцівки;
- додавання буквального тлумачення;
- гра слів;
- повторення слів;

- об'єднання двох прислів'їв;
- зміна порядку слів.

Найпопулярнішими є модифікації, де сенс всього прислів'я змінюється внаслідок заміни одного єдиного слова, які зазвичай фонологічно схожі на слово оригінал, наприклад: *Matrimony is the root of all evil – Money is the root of all evil.*

Особливий інтерес для вивчення також представляють трансформації з заміною, додаванням, або заміною літери з будь-якого слова вихідного прислів'я, наприклад: *A good beginning is half the battle – A good beginning is half the bottle.*

Механізм трансформації за допомогою заміни двох і більше слів можна описати формулою на прикладі прислів'я *An apple a day keeps the doctor away – An X a day keeps the Y away.* Замість X і Y тут можуть виступати будь-які необхідні в тій чи іншій ситуації слова, наприклад: *A laugh a day keeps the psychiatrist away; An effort a day keeps failure away* тощо [22, с. 8].

Модифікація прислів'їв за допомогою додавання кінцівки без зміни оригіналу також популярна [38, с. 114]. Наприклад: *Half the world does not know how the other half lives – Half the world does not know how the other half lives, but it has its suspicions.*

Говорячи про перетворення прислів'їв, не можна залишати поза увагою таку техніку як створення гри слів. Вона досягається шляхом використання багатозначних слів, або слів, які є омонімами. Таким чином, ефект комічності створюється завдяки несподіваним зв'язкам між словами і значеннями (*Figures do not lie (lie – брехати) – Figures do not lie (lie – лежати) – except on the beach.*)

Комбінування двох прислів'їв – не менш популярний метод їх трансформації. У більшості випадків об'єднуються перша частина одного прислів'я і друга частина іншого, без будь-яких змін (*A penny saved is a penny earned + A rolling stone gathers no moss = A penny saved gathers no moss.*)

Зміна порядку слів – наступний механізм трансформації прислів'їв, якому також потрібно приділити увагу. Він є одним з найбільш часто вживаних (*Money can not buy happiness – Happiness can not buy money*).

Найчастіше структура вихідного прислів'я зберігається і в його модифікації, але є випадки, коли зберігається буквально кілька слів (*Silence is golden – The only golden thing that some women dislike is silence*).

Який би механізм трансформації прислів'їв не використовувався, зрозуміти антиприслів'я зможе лише людина, знайома з основним корпусом прислів'їв мови, а також з безліччю значень використаних в антиприслів'ї.

Зауважимо, що М. Мак Койніг серед способів утворення антиприслів'їв виділяє зміну одного елемента прислів'я (іменника, прикметника, дієслова і т. д.) на інший з тієї ж граматичної категорії. Це може бути і омонім, і омофон, але найчастіше – це слово фонологічно нагадує оригінал (*Here today, gone tomorrow – Hair today, gone tomorrow*) [26, с. 11].

Нерідко трансформація прислів'я з метою створення гри слів, зачіпає тільки одну букву, замінюючи її (*The pen is mightier than the sword – The pun is mightier than the sword*), додаючи нову (*Strike while the iron is hot – Strike while the irony is hot*), або замінюючи ціле слово (*Great acorns from little acorns grow – Great aches from little corns grow*).

Важливим є те, що у всіх наведених прикладах синтаксична структура залишається незмінною. Зазначимо, що антиприслів'я можуть створюватися для наступних цілей [54]:

- привернути увагу читача / слухача;
- дати оцінку / висловити своє ставлення;
- розробити індивідуальний авторський стиль;
- підвищити експресивність / емоційність мови;
- створити гумористичний ефект.

З наведених цілей можна вивести основні функції антиприслів'їв, як форми модифікованого прислів'я англійської мови [16, с. 87]:

- 1) негативно-комунікативна (оскільки антиприслів'я виступає як пародія, іронія);
- 2) соціальна (антиприслів'я все частіше використовуються у рекламі, в новинах);
- 3) лінгвістична (антиприслів'я – мовне явище);
- 4) експресивна (антиприслів'я надає експресивності мові, текстам).

Серед способів трансформації прислів'їв можна назвати наступні [40, с. 86]:

- додавання елементів (розширення прислів'їв) – тут відбувається посилення іронічного (гумористичного) ефекту. Нерідко даний механізм також супроводжується зміною синтаксичної структури речення;
- заміна одного або декількох елементів прислів'я – це дозволяє висловлювати народну мудрість у новій ситуації;
- виключення елемента прислів'я – тут частина прислів'я відсікається (залишаються лише основні елементи) з метою інтерпретації прислів'я у більш простому ключі;
- створення фразеологічно насиченого контексту – відбувається це шляхом змішування двох і більше прислів'їв, які є смисловими синонімами; даний механізм комбінує в собі додавання і виключення елементів прислів'я (друга частина одного прислів'я відсікається, на її місце встає частина другого прислів'я, залежно від контексту). Завдяки даному механізму створюється необхідний емоційний ефект (для певної ситуації);
- зміна порядку слів – тут досягається комічна, іронічна, і навіть зневажлива оцінка ситуації. З іншого боку, в деяких ситуаціях антиприслів'я, побудоване за даним типом, більше підходить до ситуації, ніж оригінальне прислів'я.

Розглянемо більш детально деякі особливості модифікованих прислів'їв англійської мови, а також шляхи таких модифікацій та їх вплив на зміну семантики прислів'я. Так, часто нові пареміологічні одиниці утворюються на основі традиційних прислів'їв. Такі новотвори є самостійними одиницями з

незалежним від контексту змістом. Антиприслів'я із застосуванням елементів узуальних паремій, висловлюють іншу, ніж традиційні одиниці, ідею та можуть вступати у наступні типи відносин з вихідним традиційним (узуальним) прислів'ям.

Спростування змісту традиційної паремії. Знамените англійське прислів'я говорить: *The early bird catches the best worm* [12]. Дане прислів'я передбачає, що той, хто раніше за інших береться за будь-яку справу, має більше переваг, а, отже, і шансів домогтися успіху. Однак буває, що першопроходьці першими ж стикаються і з труднощами. Саме ця ідея помічена в антиприслів'ї: *The early bird catches the worm, but it is the early worm that gets caught*. У даному прикладі відбувається розширення компонентного складу паремії.

У якості ще одного прикладу наведемо наступний вислів: *If practice makes perfect and nobody's perfect then why practice?* Дане висловлювання було створено на основі прийому контамінації двох фразеологічних зворотів [20, с. 35], за принципом силогізму. Джерелами послужили вислови *Practice makes perfect* і *Nobody's perfect* [12].

У даному випадку, контамінація відбувається на основі об'єднання фразеологічних одиниць-антонімів. З точки зору логіки цей приклад побудований на основі силогізму – побудови затвердження методом дедукції, коли, міркуючи від загального до конкретного, створюють три судження: 1. *practice makes perfect*; 2. *nobody is perfect* і висновок 3. *why practice?*.

Інший приклад висловлювання: *If you must choose between two evils, pick the one you've never tried before*. Тут іронічне звучання виникає у результаті створеного ефекту «обманутого очікування»: замість прагнення уникати більшого зла і вибрати найменше з двох наявних, пропагованого узуальним прислів'ям *Choose the lesser of two evils* [12], антиприслів'я закликає спробувати ще не на вивченому злі.

Інша модель – це збереження, підтримка або розвиток змісту / теми пратексту. Наведемо приклад: *Give a man a fish and you feed him for a day; teach*

a man to fish and you feed him for a lifetime [12]. Сенс прислів'я полягає в наступному: благодійність хороша, але ви дасте людині набагато більше, навчивши її власними силами добувати бажане. Розвинувши тему даного прислів'я у своєму ключі виходить антиприслів'я: *Give a man a fish and you feed him for a day; teach him to use the Net and he won't bother you for weeks*. Важливо відзначити, що дана модифікація побудована за принципом асоціативного накладення – одночасної актуалізації планів сприйняття і можливої інтерпретації лексем, паралелізму семантичного осмислення форми слова. Тут обігрується багатозначність лексеми *net*, шляхом одночасної актуалізації альтернативних можливостей її інтерпретації – «мережа для ловлі риби» і «всесвітня мережа Інтернет».

Відсторонення / зміна сенсу паремії. У результаті використання елементів узуальної паремії створюється одиниця, яка розглядає зовсім іншу тему і виражає інший зміст [55]. У даній групі зміна сенсу відбувається за рахунок використання наступних прийомів модифікації: зміна компонентного складу і використання фонетичної мімікрії [30, с. 76].

Зміна компонентного складу паремій, як правило, зачіпає як лексичний, так і граматичний рівні висловлювання. Такий тип модифікації сприяє залученню уваги адресата, так як автор, модифікуючи компонентний склад паремії, експлікується більш значимий компонент і робить акцент на інформації, що міститься саме в даному компоненті.

Наприклад: *Where there's a will, there's a relative*. Прислів'я-джерело: *Where there's a will, there's a way* [12]. У даному прикладі також відбувається заміна компонентів, і поряд з заміною використовується прийом обігрування багатозначного слова *will*. У антиприслів'ї слово вживається в значенні «остання воля, заповіт». У результаті порівняння гетерогенних понять *will* і *relative* об'єктивується реальність. Отримана метафора носить когнітивний характер.

У антиприслів'ї *Misery loves bacon*, утвореного від прислів'я *Misery loves company* [Дубенко] також відбувається заміна компонента *company* на *bacon*. У результаті такої заміни змінюється семантика прислів'я.

Приєм усічення паремічної одиниці створює ефект посиленого очікування. Так, антиприслів'я *Familiarity breeds!* було утворене від прислів'я *Familiarity breeds contempt* [12] за допомогою усічення. Аналогічні приклади: *All's well that ends!* утворено від *All's well that ends well*. *People living in glass houses should not!* утворено від *People living in glass houses should not pelt stones* [12].

У прикладі *A fool and his money is a friend indeed* комічний ефект можливий тільки при знанні прислів'їв-джерел: *A fool and his money are soon parted* і *A friend in need is a friend indeed* [12]. Тут замінили компонент *a friend in need* на компонент *a fool and his money*, оскільки дурень швидко розлучається зі своїми грошима, перетворюючись тим самим у «друга в біді».

Приєм «фонетичної мімікрії» – звукового уподібнення слова або його перетвореного варіанту іншим словами. Приєм заснований на частковій морфо-фонетичній трансформації компонента, що призводить до повної зміни семантики компонента і всього обороту [38, с. 95].

Наведемо приклад: *Do not bite off more than you can view*. Прислів'я-джерело: *Do not bite off more than you can chew*. У даному прикладі спостерігається заміна графеми «i» в слові *bite* на графему «u», в результаті чого воно перетворюється в слово *byte*, а також заміна «ch» в слові *chew* на графему «v» і додавання графеми «i». Вираз *byte off* вжито в значенні «скачувати», що також є okazіоналізмом. Слід зазначити прийоми алітерації і ассонанса: «*bite*» – «*byte*», «*chew*» – «*view*». Таким чином, синтаксична структура вихідного прислів'я збережена, в той час як дієслівні компоненти зазнали заміни. Слід також зазначити, що дієслова *bite* і *byte* – омофони.

Додавання (вставка) однієї-двох графем, наприклад: *Slaughter is the best medicine*. Прислів'я-джерело: *Laughter is the best medicine* [12]. Якщо дане антиприслів'я також аналізувати з точки зору його форми, то ми спостерігаємо

тут додавання графеми «s» до слова *laughter*. У результаті такої трансформації дане прислів'я переходить в розряд чорного гумору. Його сенс змінився на протилежний.

Іншим типом антиприслів'їв є новоутворення, побудовані за традиційними паремічними моделями. Наведемо кілька прикладів: *A closed mouth gathers no feet* ← *A rolling stone gathers no moss. It is easier to get forgiveness than permission* ← *It is easier to fall than to rise* [56].

На закінчення слід зазначити, що в даний час пареміологічний фонд сучасної англійської мови активно поповнюється за рахунок новоутворень, що з'являються у результаті активної і творчої діяльності. У процесі цієї діяльності використовуються вихідні структурно-семантичні моделі. Світ модифікованих паремій – це іронія, пародія, трансформація і приріст смислів, отже, вторинність та інтертекстуальність.

2.2. Репрезентація жанрових модифікацій англомовних прислів'їв на матеріалі різних функціональних стилів

2.2.1. Використання жанрових модифікацій англомовних прислів'їв у художньому стилі

Звертаючись до питання вивчення жанрових модифікацій прислів'їв англійської мови, розглянемо особливості їх використання у різних функціональних стилів англійської мови – художньому, офіційно-діловому, публіцистичному.

Передусім, звернемо увагу на використання трансформованих прислів'їв у художньому стилі англійської мови. Прислів'я мають різне походження. Зокрема, лінгвісти вважають, що прислів'я породжуються усною народною творчістю або запозичуються із певних літературних джерел. Так, У. Шекспір, великий англійський поет і драматург, перевершує всіх за кількістю цитат, у тому числі й використовуваних як прислів'їв. Звернувшись

до творчості У. Шекспіра, а саме – до однієї його з найвідоміших п'єс «Венеціанський купець», ми знаходимо слова, сказані принцом:

All that glitters is not gold. Often have you heard that told: Many a man his life hath sold But my outside to behold: Gilded tombs do worms enfold. Had you been as wise as bold, Young in limbs, in judgment old, Your answer had not been inscroll'd: Fare you well; your suit is cold [62].

Сенс висловлювання *All that glitters is not gold* полягає в наступному: річ може виглядати цінною, привабливою, красивою, але її зміст може не виправдати ваших сподівань. Заслуга Шекспіра полягає в тому, що він геніально адаптував існуюче до нього висловлювання і поповнив список прислів'їв сучасної англійської мови черговим висловом, яке, за деякими даними, є одним з найбільш впізнаваних і уживаних поряд з такими, як: *To be or not to be*, *Brevity is the soul of wit*, *Love is blind*. Шекспір замінив архаїчне дієслово *glister* на рівноцінне за значенням дієслово *glitter*. У даному прикладі лексична одиниця *gold* рівноцінна за конотацією одиниці *good*.

Знаковим твором основоположника англійської національної літератури і національної літературної мови Дж. Чосера вважається його роман «Кентерберійські оповідання», у якому автор висміює середньовічне англійське суспільство. Тема грошей, жадібності, прагнення розбагатіти будь-якими засобами присутня мало не в половині новел про подорож групи паломників до святих мощей Томаса Беккета в Кентербері.

Нас же цікавить історія, розказана йоменом, слугою каноніка, у якій він викриває свого господаря, називаючи його шарлатаном. Маніпулюючи своїми знаннями в області хімії, створюючи образ великого вченого, шахрай-канонік обманює людей, які теж, у свою чергу, бажають легкої наживи. У цьому уривку автор використовує прислів'я: *But everything that glisters like fine gold*. Нескінченна брехня, лукавство і фальш характеризують «ремесло» каноніка:

*But everything that glisters like fine gold
Is not gold, as I've often heard it told;
And every apple that is fair to eye*

*Is yet not sound, whatever hucksters cry;
 And even so, that's how it fares with us:
 For he that seems the wisest, by Jesus,
 Is greatest fool, when proof is asked, in brief;
 And he that seems the truest is a thief;
 That shall you know ere I from you do wend,
 When of my tale I've made at length an end [58].*

Розглянемо також приклад використання прислів'я у комунікативному епізоді на матеріалі твору В. Моема «Пироги і пиво». Віллі (на момент розповіді – чоловік середніх років, письменник) розповідає читачам про те, що провів дитинство і юність у будинку своїх тітки і дядька на околиці маленького приморського містечка в Кенті. Тітка походила з дуже знатної, але збіднілої німецької сім'ї і, будучи заміжньою за простим парафіяльним священиком, ніколи не забувала про своє походження. Одного разу сусідній будинок зняв на літо багатий банкір з Лондона. Віллі подружився з сином банкіра, своїм ровесником, і хотів отримати дозвіл у родичів запросити свого нового друга в гості. Тітка і дядько неохоче дали згоду, так як банкір і його 12-річний син хоч і багаті, але не були дворянами. Коли ж сусіди запросили Віллі до себе, дядько і тітка не дозволили хлопчикові з'явитися у будинку сусідів недворянського походження:

My aunt said I'd be wanting to go to the coal merchant's next, and my uncle said: "Evil communications corrupt good manners" [60].

Цей вираз вжито в Біблії: *Be not deceived: evil communications corrupt good manners*. У даний час дане прислів'я вживається в англійській мові в контекстах, що мають на меті когось попередити про згубний вплив оточення.

Звернемося також і до іншого прикладу з твору В. Моема «Розмальована вуаль»:

But he was still a junior and many younger men than he had already taken silk. It was necessary that he should too, not only because otherwise he could

scarcely hope to be made a judge, but on her account also; it mortified her to go in to dinner after women ten years younger than herself. But here she encountered in her husband an obstinacy which she had not for years been accustomed to. He was afraid that as a he would get no work. A bird in the hand was worth two in the bush, he told her, to which she retorted that a proverb was the last refuge of the mentally destitute. He suggested to her the possibility that his income would be halved and he knew that there was no argument which could have greater weight with her. She would not listen. She called him pusillanimous. She gave him no peace and at last, as always, he yielded. He applied for silk and it was promptly awarded him [61].

У даному контексті місіс Гарстін обговорює зі своїм чоловіком його кар'єру і роботу. При цьому, у передачі слів Бернарда Гарстіна автором, він використовує прислів'я: *a bird in the hand is worth two in the bush*, на що місіс Гарстін реагує бурхливим обуренням, повідомляючи, що прислів'я – це останній притулок божевільних. Дане прислів'я, означає, що не потрібно ризикувати, намагаючись отримати щось, що може бути краще. У даному прикладі слово *worth* рівноцінне за конотацією одиниці *evil*.

Наведемо приклад прислів'я з твору Чарльза Діккенса «Посмертні записки Піквікського клубу». *Every evil is followed by some good, as the man said when his wife died the day after he became bankrupt [59]*. У даному прикладі пояснюється і фраза, і та обставина, при якій фраза була сказана. Тим самим це надає самому висловлюванню зовсім іншого змісту.

Окрім художніх прозових творів, модифіковані прислів'я використовуються також у поетичних творах, зокрема і в піснях. Розглянемо також приклади використання модифікацій паремій у текстах англомовних пісень. Наприклад, у назві та у самому тексті однієї з пісень Елвіса Преслі «*Love me, love the life I lead*» використовується друга частина прислів'я *Love me, love my dog*. Вихідне прислів'я піддається заміні:

Oh, if you're gonna love me, love the life I lead.

Need the things I need, don't try to change me.

If you're gonna take me, take me for what I am.

I can't be another man, I can't be free.

'cos the life I lead is the life I lead.

Дану модифікацію прислів'я можна класифікувати як гапакс. Таке трансформоване прислів'я тісно пов'язане з контекстом. Поза «породжуючим» його контекстом таке прислів'я майже не має сенсу. Часто такі модифіковані прислів'я мають малу художню цінність і внаслідок цього невеликий потенціал впливу на реципієнта. Втім, використовуючись у відповідному контексті, така паремія може володіти потужним експресивним, стилістичним потенціалом.

Інший приклад використання модифікованого прислів'я у пісенному тексті спостерігаємо на прикладі рядку з пісні «Curiosity» відомого американського рок-виконавця Іггі Попа:

Curiosity killed the cat, but satisfaction brought it back (Допитливість вбила kota, але задоволення повернуло його назад).

У цьому прикладі використання модифікованого прислів'я застосується спростування змісту традиційної узуальної паремії англійської мови *Curiosity killed the cat* (Цікавість до добра не доведе). Таке використання прислів'я змінює його сенс, оскільки автор вислову допускає, що цікавість не така уже й погана та навіть інколи доводить до добра. У цьому випадку мова йде про антиприслів'я.

Ще один приклад оказіонального використання узуальної паремії у якості антиприслів'я спостерігаємо на матеріалі іншої пісні того ж виконавця: *Love will find a way to lead you astray*. Тут обігрується англійська паремія *Love will find a way* (Кохання все перемагає), при цьому заперечується вихідне значення прислів'я, натомість робиться припущення, що любов не тільки може вказати дорогу, але й збити з правильного шляху.

Оказіональний вислів *Between two evils, always choose the one you haven't tried* використовується у художньому фільмі «Айріс», який розповідає про життя ірландської письменниці Айріс Мердок. Це висловлювання є модифікацією паремії *Choose the lesser of two evils* (З двох зол обирай менше).

Така інтерпретація прислів'я має іронічний відтінок, адже передбачає, що людина швидше ладна спробувати обидва зла – й більше, і менше.

Окрім спростування змісту узуальної паремії для побудови антиприслів'я може використовуватися й модель збереження або смислового розвитку змісту чи теми узуального прислів'я. наприклад, у художньому фільмі «Місіс Мінівер» використовується така модифікація прислів'я *Time and tide wait for no man* (Час не чекає):

Time and tide waits for no man. And trains neither (Час не чекає, і потяги також).

У цьому вислові спостерігається смисловий розвиток ланцюжка речей, які у цьому житті чекати не будуть. До вже згаданих у прислів'ї речей, автор додає ще й потяги. Цей вислів у контексті тексту фільму має значення, що краще не спізнюватися на потяг, адже він завжди відправляється за розкладом і ніколи не буде чекати на пасажирів.

У тексті пісні «My mind's on you» виконавця «Hagfish» використовується модифікований біблійний вислів *Seek and ye shall find* (Хто шукає, той знайде):

Seek and ye shall find but you gotta know what you're looking for (Хто шукає, той знайде, але слід знати, що саме ти шукаєш).

У цьому випадку узуальна паремія не заперечується, а навпаки підтверджується, однак додається додатковий сенс, який уточнює зміст висловлювання. Схожим чином відбувається модифікація прислів'я і в такому випадку:

A fool and his money are lucky to even meet (Щастя коли дурень та його гроші взагалі колись зустрінуться).

Цей вислів із фільму О. Стоуна «Уолл-стріт» уточнює і без того іронічне англійське прислів'я *A fool and his money are soon parted* (У дурня гроші не тримаються). Автор прислів'я використовує логічне продовження цієї думки, допускаючи, що дурень не тільки завжди рано чи пізно втрачає свої гроші, але щастя якщо він взагалі колись ті гроші матиме.

Ще однією моделлю створення антиприслів'я слугує відсторонення або зміна сенсу паремії. У цьому випадку в результаті оказіонального використання елементів узуальної паремії створюється одиниця, яка розглядає зовсім іншу тему і виражає, відповідно, інший зміст. Наприклад, антиприслів'я *Two are better than one*, що служить назвою пісні у виконанні американської рок-групи «Petra», говорить про любовні / романтичні стосунки між людьми, у той час як її вихідна узуальна форма – *Two heads are better than one* (*Одна голова добре, а дві краще*), говорить про користь спільних розумових зусиль.

Схожим чином узуальна паремія *Boys will be boys* (*Хлопці завжди залишаються хлопцями*), яка висловлює спостереження про незмінність чоловічої натури, служить основою для новоутворення у пісні «Boys will be boys» американського кантрі-виконавця Д. Керша. Модифікована паремія, навпаки, підкреслює значення жінки у сучасному світі, її верховенство над чоловіком: *Boys will be boys, when girls will let them*.

У художніх текстах (текстах художніх літературних творів, художніх фільмів чи пісень) також часто використовується такий тип модифікації прислів'я, як новоутворення, побудовані за традиційними паремічними моделями (псевдоприслів'я). Суперечливою є можливість називати такі новотвори пареміями, тому що відсутні дані щодо їх масового використання. Однак, ці новоутворення створені за традиційними паремічними (структурно-семантичними) моделями, часто з використанням традиційних прислів'яних стилістичних маркерів, і висловлюють судження узагальнюючого характеру. Наведемо кілька прикладів такого типу модифікованих прислів'їв на матеріалі англійського пісенного тексту:

- 1) *You can kill the protestor, but you can't kill the protest;*
- 2) *You can take the boy out of the country, but you can't take the country out of the boy;*
- 3) *Every song has its play, every dog has his day.*

Такі псевдоприслів'я не мають узуальних відповідників, однак при цьому являють одну з форм модифікацій прислів'яних моделей. Частіше за все

модифікації прислів'їв різних типів зустрічаються саме у художньому стилі англійської мови. Втім, зустрічаються такі трансформовані оказіональні одиниці й в такому не менш креативному та прагматично спрямованому стилі, як публіцистичний стиль. Розглянемо більш детально особливості використання прислів'їв в публіцистичному функціональному стилі англійської мови.

2.2.2. Використання жанрових модифікацій англомовних прислів'їв у публіцистичному стилі

Модифіковані прислів'я зустрічаються не лише в художніх текстах, значно частіше вони використовуються у мові ЗМІ, однак зустрічаються навіть в офіційно-діловому стилі мовлення.

Прикладом використання модифікованого прислів'я в офіційно-діловому стилі англійської мови може слугувати промова відомої американської правозахисниці К. С. Кінг. У доповіді, присвяченій проблемі ВІЛ, авторка використовує розщеплення (прийом порушення синтаксичної структури) та модифікує узуальне прислів'я англійської мови *If you are not the part of the solution, you are part of the problem* (Якщо ти не можеш бути частиною рішення, ти частина проблеми):

But, if we are going to end this terrible epidemic, it is time to end the silence, time for good and decent people to become informed about AIDS and become a proactive part of the solution, instead of being a silent part of the problem.

Модифікованим прислів'ям у даному випадку є вислів *become a proactive part of the solution, instead of being a silent part of the problem*. У цьому випадку сенс модифікованого прислів'я стає очевидним лише у контексті, тому цей приклад трансформації прислів'я також можна вважати паремією-гапаксом.

Часто паремії, трансформовані з узуальних прислів'їв використовуються саме в авторському мовленні різноманітних діячів культури, політики чи

інших сфер. У процесі створення таких авторських модифікацій прислів'їв найбільш яскраво проявляється сила авторської думки, повніше реалізується творчий потенціал автора висловлювання.

При розгляді авторських виразів можна чітко спостерігати те, як в процесі використання паремій свою дію виявляють лінгвістичні та когнітивно-прагматичні чинники, коли бачення світу автором, тобто його ідеї, думки, погляди, уявлення, знаходять своє оформлення. При цьому форма такого висловлювання, хоча і збирається з елементів вже наявного готового мовного матеріалу, але отримує дуже яскраву і неповторну специфіку.

Прикладом використання модифікованого прислів'я може слугувати також мовлення деяких політичних лідерів. Наприклад, ще будучи кандидатом на пост президента США, Дж. Г. У. Буш використав у одній зі своїх публічних промов модифікацію узуального прислів'я *Do not change horses in midstream* (*Коней на переправі не міняють*). На базі цього прислів'я створюється авторський вираз:

When you have to change horses in midstream, does not it make sense to switch to one who's going the same way? (Коли доводиться міняти коней на переправі, чи не варто пересісти на ту, яка йде в тому ж напрямку?).

Ще одним досить відомим прикладом оказіонального використання відомої паремії *Every cloud has a silver lining* (*Немає лиха без добра*) міністром оборони США Р. М. Гейтсом у його промові на Світовому форумі майбутнього демократії. У цій промові політик використав таку модифікацію вказаної паремії:

A journalist once described me as the Eeyore of national security – able to find the darkest cloud in any silver lining (Одного разу журналіст описав мене як Ейєра національної безпеки, здатного знайти ложку дьогтю в будь-якій бочці меду).

У цьому випадку елементи прислів'я «*the darkest cloud*» і «*silver lining*» вживаються вже в авторському виразі *to be able to find the darkest cloud in any*

silver lining і піддаються структурно-семантичній перестановці, що надає словами іронічного звучання.

Використання модифікованих прислів'їв зустрічається також і в письмовому публіцистичному дискурсі. Зокрема, у заголовку однієї з публікацій «New York Times» використовується антиприслів'я *Money talks, women do not*, утворене на базі узуального прислів'я *Money talks* (Гроші всі двері відкривають). Якщо вихідне прислів'я проголошує силу і вплив грошей, то через розширення його форми досягається інший сенс прислів'я – постановка проблеми, пов'язаної з дискримінацією жінок у суспільстві.

Таким чином, в області публіцистичного дискурсу також часто використовуються модифіковані прислів'я. Зокрема, вони часто зустрічаються у текстах політичної тематики (у тому числі, у промовах відомих політичних діячів), а також у статтях та заголовках статей.

2.3. Особливості перекладу англомовних прислів'їв

Вивчення особливостей жанрових модифікацій прислів'їв англійської мови передбачає також аналіз особливостей їх перекладу українською мовою. Важливо зауважити, що переклад модифікованих прислів'їв значно відрізняється від перекладу узуальних прислів'їв. Це пов'язано з оказіональною природою модифікованих прислів'їв.

Передусім, слід визначити основні стратегії перекладу прислів'їв як сталих виразів. Як правило, за основу класифікації таких стратегій береться поняття адекватності перекладу. Адекватним вважається переклад, який відтворює як зміст, так і форму оригіналу засобами мови перекладу. Це рівноцінність перекладу та оригіналу, точність перекладу, яка досягається шляхом граматичних, лексико-фразеологічних і стилістичних замінів [24, с. 21].

З точки зору адекватності перекладу дослідники Т. Левицька та А. Фітерман поділяють всі прислів'я іноземної мови на три групи:

- 1) прислів'я, які повністю співпадають з прислів'ями мови перекладу за змістом та за формою;
- 2) прислів'я, які співпадають за змістом, але не співпадають за образом, що лежить в їх основі;
- 3) прислів'я, які не мають відповідників у мові перекладу. Вони перекладаються або описовим способом, або за допомогою прислів'я, створеного перекладачем [24, с. 106].

Відповідно, всі підходи до перекладу прислів'їв можна розділити на еквівалентні та нееквівалентні. До еквівалентних способів перекладу належить, передусім, переклад з використанням повного або часткового еквівалентів.

Наприклад, узуальне прислів'я *Do not change horses in midstream* перекладається за допомогою повного еквіваленту як *Коней на переправі не міняють*. У той же час, узуальне прислів'я *Every cloud has a silver lining* перекладається за допомогою часткового еквіваленту (аналогу) в українській мові – *Немає лиха без добра*.

Можливість застосування еквівалентного перекладу для передачі українською мовою узуальних англійських прислів'їв є можливим через сталу форму таких прислів'їв. Вони існують в мові інколи не одне століття, можуть мати інтернаціональну природу, або містити у своїй основі образи, спільні для різних народів світу. Це забезпечує еквівалентність таких прислів'їв та можливість передати їх при перекладі з мінімальними смисловими та стилістичними втратами.

Коли ж мова йде про модифіковані прислів'я, то такі одиниці мають оказіональну природу, не є узуальними. Оказіоналізми ж є безеквівалентними одиницями з точки зору перекладу, що виключає можливість застосування для їх перекладу перекладацьких еквівалентних прийомів.

Відповідно, у контексті цього дослідження увагу привертає саме безеквівалентний підхід до перекладу модифікованих прислів'їв англійської мови. До таких способів перекладу прислів'їв та приказок, зокрема, відносять

описовий переклад, калькування або підбір «псевдоприслів'я». Втім, для різних типів модифікацій можуть використовуватися як виключно безеквівалентні прийоми перекладу, так і еквівалентні та безеквівалентні прийоми водночас.

Зокрема, у тому випадку, коли модифіковане прислів'я утворене на базі загальновідомого та еквівалентного узуального прислів'я, його переклад може включати частковий або повний еквівалент, тоді як його розширена чи модифікована частина буде перекладатися за допомогою кальки або описового перекладу. Розглянемо приклади перекладу модифікованих прислів'їв англійської мови, які передбачають залучення еквівалентного та безеквівалентного прийомів перекладу.

Так, у випадку модифікованого прислів'я *Curiosity killed the cat, but satisfaction brought it back* відбувається розширення форми узуального прислів'я. Структурно це антиприслів'я складається із двох частин – узуальної форми прислів'я (*Curiosity killed the cat*) та доданої автором частини-модифікації (*but satisfaction brought it back*).

Хоча еквівалентами англійського прислів'я *Curiosity killed the cat* є *Допитливість до добра не доводить* або *Багато будеш знати – скоро постарієш*, *Менше знаєш – міцніше спиш*. Втім, у цьому випадку розширення прислів'я у тексті оригіналі не дозволяє застосувати еквівалентний переклад для передачі українською мовою узуальної частини антиприслів'я. Це відбувається тому, що розширений елемент напряму стосується саме образу вбитого кота, який використовується в англійському прислів'ї. В українській мові наявні лише часткові еквіваленти, у яких змінюється ключовий образ.

Саме тому для перекладу цього антиприслів'я може використовуватися калька: *Допитливість вбила кота, але задоволення повернуло його назад*. Окрім того, перекладач може вдаватися до творчої стратегії створення відповідного антиприслів'я в українській мові, беручи за основу ті часткові еквіваленти, які наявні в українській мові. Прикладом такої мовотворчості може слугувати, наприклад, такий варіант перекладу антиприслів'я *Curiosity*

killed the cat, but satisfaction brought it back – *Допитливість до добра не доводить, однак задоволення виправляє ситуацію*. У цьому випадку переклад далекий від вихідного прислів'я за формою та образною основою, однак його сенс зберігається. При цьому перекладач вдається до такої ж модифікації українського прислів'я, до якої вдається автор вихідного тексту, беручи за основу англійське узуальне прислів'я.

Такий переклад в теорії перекладу має назву «псевдоприслівного» відповідника або «псевдоприслів'я». Часто такий прийом використовується для перекладу узуальних прислів'їв іноземної мови у випадку відсутності в мові перекладу повного або часткового еквівалента. У якості способу перекладу такого прислів'я перекладач «винаходить» нове прислів'я та відтворює без змін або з незначними змінами образний зміст прислів'я оригіналу, зберігаючи його значення [6, с. 191].

Так само, як такий прийом застосовується для перекладу узуальних прислів'їв, він також може застосовуватися й для передачі модифікованих прислів'їв, у тому числі й антиприслів'їв.

«Псевдоприслів'я» зазвичай створюються перекладачами творів художньої літератури. При цьому слід пам'ятати, що такий підхід до перекладу вихідного прислів'я зовсім не свідчить про небажання перекладача шукати український відповідник. Навпаки, створення нового прислів'я є доцільним саме тоді, коли ані повного, ані часткового відповідника не знайдено. Такий спосіб перекладу, як створення «псевдоприслів'я» розкриває елемент перекладацької творчості, дозволяє перекладачеві проявити свої знання обох мов, їх культур та пареміологічного складу, а також застосувати свою креативність.

Не завжди перекладач може вигадати нове прислів'я, тому може використовувати більш прості у застосуванні прийоми безеквівалентного перекладу паремій. Зокрема, часто застосовується прийом калькування (який також називають дослівним перекладом). При калькуванні прислів'я відтворюються повністю без будь-яких змін та легко сприймаються читачем

[6, с. 190]. Цей спосіб перекладу застосовується тоді, коли перекладене таким чином прислів'я є цілком зрозумілим для носіїв мови перекладу. Часто за допомогою калькування перекладаються необразні прислів'я. Доцільним є застосування цього прийому перекладу й для передачі модифікованих англомовних прислів'їв.

Наприклад, для перекладу такого модифікованого прислів'я, як *Love will find a way to lead you astray* використовуємо саме прийом кальки: *Любов знайде спосіб, як збити вас зі шляху*. Калькування як спосіб перекладу прислів'їв зустрічається досить часто, однак цей прийом не вважається ефективним, оскільки досить рідко він дозволяє створити дійсно адекватний переклад культурно-специфічної паремії. Пояснюється це тим, що калькування є доречним лише у тому випадку, коли такий спосіб перекладу дозволяє довести до читача справжній зміст пареміологічної одиниці, лексико-семантичну специфіку іносказання.

Ще одним безеквівалентним способом перекладу прислів'їв (включаючи й їх модифіковані форми), які не мають еквівалентів у мові перекладу є описовий переклад, який означає практично переказ прислів'я. Використання описового перекладу, здебільшого, обумовлене відсутністю у мові перекладу необхідних відповідників та неможливістю застосування калькування паремії. Описовий переклад часто зводиться до тлумачення, пояснення прислів'я, яке у тексті перекладу практично перестає існувати як самостійна мовна одиниця та ніби розчиняється у контексті [6, с. 192].

Наприклад, псевдоприслів'я *Every song has its play, every dog has his day* складно перекласти калькою, адже воно не матиме сенсу для українського реципієнта й не буде зрозумілим. У цьому випадку вдаємося саме до описового перекладу, наприклад: *Кожна пісня має своє звучання, кожна людина має своє щастя*. У цьому випадку можна говорити про створення псевдоприслів'я при перекладі, а також використання описового перекладу (адже при перекладі використовується швидше опис сенсу прислів'я, аніж його калька чи еквівалентний переклад).

При використанні описового способу перекладу неминучими є стилістичні, емоційно-експресивні та інформаційні втрати. Це пов'язано з тим, що, у той час як паремії є сталими фразеологічними утвореннями, при описовому перекладі вони перекладаються через вільні вирази. Відповідно, значна кількість їх унікальних властивостей як фразеологічних утворень при такому перекладі втрачаються. Втім, якщо перекладач застосовує креативність та створює псевдоприслів'я, описовий прийом перекладу в цьому випадку цілком може забезпечити повноцінний, адекватний переклад антиприслів'я.

Розглянемо якісні та кількісні показники особливостей перекладу жанрових модифікацій англomовних прислів'їв (табл. 2.1.):

Таблиця 2.1.

Якісні та кількісні показники особливостей перекладу жанрових модифікацій англomовних прислів'їв

Прийом перекладу	Приклад	Кількісний показник
Описовий переклад	<i>Every song has its play, every dog has his day / Кожна пісня має своє звучання, кожна людина має своє щастя</i>	5
Калькування	<i>Love will find a way to lead you astray / Любов знайде спосіб, як збити вас зі шляху</i>	50
Еквівалентний переклад	<i>Able to find the darkest cloud in any silver lining / Здатний знайти ложку дъогтю в будь-якій бочці меду</i>	3

Псевдоприслів'я	<i>Curiosity killed the cat, but satisfaction brought it back /</i> Допитливість до добра не доводить, однак задоволення виправляє ситуацію.	4
-----------------	---	---

Відповідно, найбільш частотним є використання кальки як прийому перекладу модифікованих прислів'їв англійської мови. Співвіднесеність використання різних прийомів перекладу представимо на рис. 2.1. Калькування, як найбільш частотний прийом перекладу модифікованих прислів'їв, становить 81%. Описовий переклад становить 8% від загальної кількості прикладів перекладу таких паремійних одиниць. Псевдоприслів'я використовується у 6% випадків, тоді як еквівалентний переклад використовується лише у 5% та поєднується з іншими прийомами перекладу прислів'їв.

Тож, загалом всі прийоми перекладу прислів'їв можна розділити та еквівалентні та нееквівалентні прийоми перекладу. До еквівалентних способів перекладу паремій належать повний або частковий еквівалент. У випадку модифікованих прислів'їв цей варіант перекладу використовується лише у поєднанні з іншими прийомами перекладу, наприклад – калькою чи описовим перекладом. На межі еквівалентного та нееквівалентного способів перекладу лежить прийом створення псевдопаремії. До нееквівалентних способів перекладу, натомість, належать описовий переклад та калькування.

Рис. 2.1. Співвіднесеність використання різних прийомів перекладу модифікованих прислів'їв англійської мови

Неправильним буде визначати якийсь один метод перекладу з перерахованих як кращий, оскільки кожен з них доречний у конкретній ситуації. Однак проаналізовані приклади підтверджують гіпотезу про те, що найбільш вдалий переклад пареміологічних одиниць – це передача паремії мовою перекладу за допомогою використання її повного еквіваленту. Для перекладу ж модифікованих прислів'їв частіше за все використовується калькування.

Висновки до розділу 2

У другому розділі розглянуто особливості модифікацій англомовних прислів'їв. Визначено, що існування антиприслів'їв та інших форм модифікації англомовних прислів'їв демонструє, що структура і форми вираження прислів'їв не є непохитними, тому вживання антиприслів'їв завжди було і буде частиною вживання прислів'їв, як письмово, так і усно.

Антиприслів'я можуть створюватися для наступних цілей: привернути увагу читача / слухача; дати оцінку / висловити своє ставлення; розробити індивідуальний авторський стиль; підвищити експресивність / емоційність мови; створити гумористичний ефект. Серед способів трансформації прислів'їв можна назвати наступні: додавання елементів (розширення прислів'їв); заміна одного або декількох елементів прислів'я; виключення елемента прислів'я; створення фразеологічно насиченого контексту; зміна порядку слів.

В даний час пареміологічний фонд сучасної англійської мови активно поповнюється за рахунок новоутворень, що з'являються у результаті активної і творчої діяльності. У процесі цієї діяльності використовуються вихідні структурно-семантичні моделі. Світ модифікованих паремій – це іронія, пародія, трансформація і приріст смислів, отже, вторинність та інтертекстуальність.

У розділі розглянуто особливості використання модифікованих прислів'їв англійської мови в різних функціональних стилях. Визначено, що найчастіше такі форми паремій використовуються у художніх текстах – літературних творах, текстах пісень, сценаріях художніх кінофільмів. Окрім того, модифікації англомовних прислів'їв використовуються також у політичних промовах та публіцистичних текстах.

Всі прийоми перекладу прислів'їв можна розділити на еквівалентні та нееквівалентні. До еквівалентних способів перекладу паремій належать повний або частковий еквівалент. У випадку модифікованих прислів'їв цей варіант

перекладу використовується лише у поєднанні з іншими прийомами перекладу, наприклад – калькою чи описовим перекладом. На межі еквівалентного та нееквівалентного способів перекладу лежить прийом створення псевдопаремії. До нееквівалентних способів перекладу, натомість, належать описовий переклад та калькування.

Найбільш частотним є використання кальки як прийому перекладу модифікованих прислів'їв англійської мови. Його використання становить 81%. Описовий переклад становить 8% від загальної кількості прикладів перекладу таких паремійних одиниць. Псевдоприслів'я використовується у 6% випадків, тоді як еквівалентний переклад використовується лише у 5% та поєднується з іншими прийомами перекладу прислів'їв.

РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ПРИСЛІВ'ІВ НА МАТЕРІАЛІ ХУДОЖНЬОГО ДИСКУРСУ

3.1. Особливості навчання студентів-перекладачів на матеріалі англomовних прислів'їв

Розглянемо також особливості навчання студентів-перекладачів особливостям перекладу модифікованих прислів'їв англійської мови. Оскільки такі трансформовані одиниці становлять значну трудність при перекладі, важливим є навчання майбутніх перекладачів особливостям їх адекватного перекладу українською мовою.

Вищі навчальні заклади (ВНЗ) готують перекладачів в рамках курсу теорії та практики перекладу, програма якого спрямовується на формування в студентів базових, специфічних та спеціальних складових перекладацької компетентності, що включає в себе певну сукупність знань, навичок і умінь, за допомогою яких перекладач успішно вирішує професійні проблеми та завдання [14].

Відповідно до вимог, навчання перекладу у ВНЗ має формувати та розвивати загальнокультурні, загальнопрофесійні та професійні компетентності, тобто набір знань, навичок і умінь, необхідних для вирішення професійних завдань. Важливу роль зокрема відіграє й лексична компетентність перекладача – його ознайомленість із лексичним складом англійської мови, особливостями словотвору та способами перекладу нестандартних лексичних одиниць англomовного словника, у тому числі й таких як okazіональні модифіковані прислів'я.

Розглянемо також методичні передумови навчання перекладу студентів-перекладачів. При навчанні студентів особливостям перекладу модифікованих прислів'їв англійської мови, важливо враховувати психолого-педагогічні особливості навчання перекладу. Наприклад, дослідженнями визначено три

етапи, які визначають психологічний зміст мовлення в процесі перекладу текстів:

- осмислення змісту вихідного тексту (тексту оригіналу);
- розуміння повідомлення, закладеного в даний текст і формування його на основі задуму щодо вираження даного повідомлення мовою перекладу;
- формування та власне вираження проєкції даного повідомлення мовою перекладу [41, с. 37].

Система вправ для навчання перекладу має враховувати структуру діяльності, для якої дана система розробляється, а також специфічні риси цієї конкретної діяльності. В основі перекладу як і будь-якої іншої діяльності, лежать операції навичкового рівня та дії, котрі актуалізуються на рівні умінь. Отже, загальний вигляд системи вправ для навчання того чи іншого виду перекладу, має включати вправи, які формують навички перекладу та вправи, що спрямовані на формування перекладацьких умінь.

Структура вправ для підготовки перекладача, за Л. М. Черноватим, має бути наступною:

- а) вправи підготовчого характеру;
- б) вправи для формування навичок перекладу;
- в) вправи для активізації перекладацьких навичок і їх вкраплення в структуру перекладацьких умінь [42, с. 84].

Відповідно до кожного із окреслених рівнів роботи над перекладом, М. Л. Черноватий пропонує наступні групи вправ типу А:

- перекладацький аналіз тексту оригіналу (встановлення тематичної спрямованості, жанру, функції, адресата, домінуючих мовних засобів, та можливих способів перекладу);
- аналіз паралельних текстів із розпізнаванням перекладацьких способів, застосованих перекладачем;
- вибір кількох варіантів перекладу із запропонованих для оцінки тексту перекладу;

- одномовна компресія тексту, яка використовується для відділення суті тексту, що перекладається, від надлишкової інформації;
- запис прецензійної інформації, без перекладу (диктант із застосуванням термінів, посад, характерної лексики типу тексту, що перекладається);
- складання поняттєвих схем конкретної галузі, що сприяє попередньому знайомству з термінами, що позначають основні поняття дискурсу;
- складання двомовних словників та ін. [42, с. 143].

Що ж до вправ рівнів «Б» і «В», то вони спрямовуються на формування й подальшу автоматизацію умінь перекладу, можуть реалізовуватися на різних мовних рівнях: лексичному, граматичному, жанрово-стилістичному і т. д. Це дозволяє розрізняти такі вправи за характеристикою труднощів, котрі виникають у процесі перекладу з мови оригіналу. До цих вправ можна віднести вправи для формування навичок передачі модифікованих англомовних прислів'їв, вправи для кодування, калькування чи залучення контекстуальних змін, спрямовані на перекладацькі трансформації тощо [43, с. 144-145].

Окреслені аспекти методичної роботи з навчання студентів-перекладачів перекладу оказіональних модифікованих англомовних прислів'їв українською мовою буде застосовано при розробці спеціального комплексу вправ.

3.2. Комплекс вправ для навчання студентів-перекладачів на матеріалі англомовних прислів'їв

Розробимо комплекс вправ для навчання студентів-перекладачів особливостям перекладу на матеріалі модифікованих англомовних прислів'їв.

У якості матеріалу для вправ використовуватимемо розглянуті нами в роботі приклади оказіональних модифікацій прислів'їв англійської мови.

Exercise 1

Instruction: *Read the following proverbs. What is their main feature? Have you heard such statements before?*

- 1) *I tweet, therefor I am;*
- 2) *A journey of a thousand sites begins with a single click;*
- 3) *Give a man a fish and you feed him for a day; teach him to use the Net and he won't bother you for weeks;*
- 4) *Travelling broadens the mind, if you have the mind;*
- 5) *Love may be blind, but marriage is a real eye-opener;*
- 6) *Eat well, stay fit, die anyway.*

Exercise 2

Instruction: *What are the changes that led to the modified proverb? Analyze the examples and classify them into the following groups:*

Ways of proverb modification	Expanding the traditional proverb (adding new elements to it)	
	Logical development of the proverb	
	Refutation and modification of the traditional proverb	

Exercise 3

Instruction: *Read a description of the various proverb translation techniques. Which method do you think is more adequate, and which one would you not use for translation?*

1. Loan translation is a literal translation of a word. This is a way of translating the lexical unit of the original by replacing its constituent parts – morphemes or words (in the case of stable phrases) with their lexical equivalents in the language of translation. The advantage of tracing lies in the conciseness and simplicity of the translation equivalent and its monosemantic connection with the original word.

2. Descriptive translation means the explanation of a proverb. Descriptive translation is often reduced to an interpretation, an explanation of a proverb, which in the text of the translation practically ceases to exist as an independent linguistic unit and seems to dissolve in the context.

3. The equivalent assumes that in the language of translation there is a proverb, equal in content, functions and stylistic characteristics to the proverb of the original, which coincides with it completely or basically in figurative content.

4. A “pseudo-proverb” is used when there is no complete or partial equivalent in the language of translation. As a way of translating such a proverb, the translator "invents" a new proverb and reproduces without changes or with minor changes the figurative meaning of the proverb of the original, preserving its meaning.

Exercise 4

Instruction: *Translate the proverbs from exercise 1 into Ukrainian. Determine the translation technique and explain what is the difficulty in translating such a transformed proverb.*

Exercise 5

Instruction: *Determine the translation technique used to translate the following proverbs:*

The proverb	Translation	Translation technique
-------------	-------------	-----------------------

<i>Every song has its play, every dog has his day</i>	<i>Кожна пісня має своє звучання, кожна людина має своє щастя</i>	
<i>Love will find a way to lead you astray</i>	<i>Любов знайде спосіб, як збити вас зі шляху</i>	
<i>Able to find the darkest cloud in any silver lining</i>	<i>Здатний знайти ложку дъогтю в будь-якій бочці меду</i>	
<i>Curiosity killed the cat, but satisfaction brought it back</i>	<i>Допитливість до добра не доводить, однак задоволення виправляє ситуацію</i>	

Exercise 6

Instruction: *Translate the following modified proverbs and define the translation technique used. Determine which traditional proverbs are the basis for these modified proverbs:*

- 1) *If you are not the part of the solution, you are part of the problem;*
- 2) *When you have to change horses in midstream, does not it make sense to switch to one who's going the same way?*
- 3) *A journalist once described me as the Eeyore of national security – able to find the darkest cloud in any silver lining;*
- 4) *Money talks, women do not.*

Exercise 7

Instruction: *Translate the following passages, identify what proverb is used in them. Explain the modification model of this proverb and the translation technique used:*

<p>1. <i>But, if we are going to end this terrible epidemic, it is time to end the silence, time for good and decent people to become informed about AIDS and become a pro-active part of the solution, instead of being a silent part of the problem.</i></p>
<p>2. <i>All that glitters is not gold. Often have you heard that told: Many a man his life hath sold But my outside to behold: Gilded tombs do worms enfold. Had you been as wise as bold, Young in limbs, in judgment old, Your answer had not been in scroll'd: Fare you well; your suit is cold.</i></p>
<p>3. <i>My aunt said I'd be wanting to go to the coal merchant's next, and my uncle said: "Evil communications corrupt good manners".</i></p>
<p>4. <i>He was afraid that as a he would get no work. A bird in the hand was worth two in the bush, he told her, to which she retorted that a proverb was the last refuge of the mentally destitute. He suggested to her the possibility that his income would be halved and he knew that there was no argument which could have greater weight with her.</i></p>

Exercise 8

Instruction: *This modified proverb uses a traditional proverb "Curiosity killed the cat" as its basis. Consider the equivalents of this proverb in Ukrainian and create a pseudo-proverb to translate this proverb.*

Proverb	The equivalents equivalents	Pseudo-proverb
<p><i>Curiosity killed the cat, but satisfaction brought it back</i></p>	<p><i>Допитливість до добра не доводить</i></p>	
	<p><i>Багато будеш знати – скоро постарієш</i></p>	
	<p><i>Менше знаєш – міцніше спиш</i></p>	

Exercise 9

Instruction: *Practice your creativity. Look at the following proverbs and try to create modified proverbs from them. What models do you use, how does the meaning of the proverb change?*

- 1) *Two's company, three's none;*
- 2) *Travelling broadens the mind;*
- 3) *Love is blind;*
- 4) *Moderation in all things;*
- 5) *Practice makes perfect;*
- 6) *Where there's a will, there's a way.*

Exercise 10

Instruction: *Check out the latest news articles on major English-language news media websites for 5 examples of modified proverbs. Determine which transformation model was used, based on which traditional proverb the new proverb was formed. Translate one of the publications into Ukrainian.*

Висновки до розділу 3

Оскільки okazіональні модифіковані прислів'я становлять вагому перекладацьку трудність, доцільною є розробка методичного додатку для навчання перекладу зазначених лексичних одиниць. У третьому розділі магістерської роботи надаються методичні рекомендації щодо організації такого навчання для студентів-перекладачів.

З'ясовано, що адекватний переклад okazіональних модифікованих прислів'їв потребує від перекладача достатнього рівня лексичної, граматичної, соціокультурної компетентностей. При розробці завдань для навчання перекладу okazіональних модифікованих прислів'їв слід враховувати психолого-педагогічні особливості навчання перекладу.

Визначено три етапи, які визначають психологічний зміст мовлення в процесі перекладу текстів: осмислення змісту вихідного тексту (тексту оригіналу), розуміння повідомлення, закладеного в даний текст і формування його на основі задуму щодо вираження даного повідомлення мовою перекладу, формування та власне вираження проєкції даного повідомлення мовою перекладу. Розглянуто типи вправ та їх послідовність, яка є методично виправданою при навчанні перекладу.

Базуючись на окреслених методичних передумовах, у роботі представлено комплекс вправ для навчання перекладу okazіональних модифікованих прислів'їв. Запропонований комплекс вправ передбачає можливість його використання у процесі навчання перекладу студентів-перекладачів у ВНЗ.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження визначено особливості прислів'їв англійської мови та їх жанрові, а також особливості перекладу таких паремій українською мовою. Визначено теоретичні передумови дослідження, здійснене практичне вивчення модифікованих прислів'їв та прийомів їх перекладу, а також розроблені рекомендації та вправи для навчання особливостей перекладу модифікованих прислів'їв англійської мови.

Прислів'я – це специфічні фразеологічні одиниці, засоби узагальнення досвіду і мудрості, готові коментарі до будь-яких ситуацій. Прислів'я розглядається у дослідженні як мала форма народної поетичної творчості, короткий, ритмізований вислів, що несе узагальнену думку, висновок, іносказання з дидактичним ухилом.

До стилістичних характеристик прислів'їв відносять алітерацію, паралелізм, ритм, еліпсис, гіперболу, парадокс, персоніфікацію, метафору. Як характерна риса виділяється семантична невизначеність прислів'їв, що є наслідком їх гетероситуативності, багатофункціональності та полісемантичності. У семантиці прислів'їв превалує метафоричність, що пояснюється самим жанром фольклору, який заснований на фігуративності.

Розглянуті характерні риси прислів'їв, такі як стійкість структури, відтворюваність, наявність граматично та інтонаційно оформленого судження, лаконічність та поетичність, образність, повчальність змісту, узагальнення життєвих закономірностей, наявність конотативного компонента, що містить оцінну інформацію, експресивність. Ці ознаки прислів'їв дозволяють вважати їх фразеологічними одиницями.

З'ясовано, що прислів'я та закладена в них система цінностей втілюють базову структуру людського менталітету. Образність / метафоричність значення прислів'їв дозволяє використовувати їх для ідентифікації нових, раніше невідомих ситуацій і вибору відповідних поведінкових реакцій.

Прислів'я є знаками ситуацій або відносин між об'єктами, які їм визначають істинний сенс прислів'їв.

Аналіз жанрової модифікації англомовних прислів'їв показав, що трансформація прислів'їв обумовлена бурхливими змінами умов комунікації, особливостей побутування текстів у сучасному інформаційному суспільстві. Окрім того, жанрові модифікації англомовних тісно пов'язані з мовотворчими процесами. На позначення модифікованих прислів'їв використовуються терміни «антиприслів'я», «квазіприслів'я», «прислівне новоутворення», «perverb», «fractured proverbs», «verdrehte Weisheit» тощо. Визначено, що модифікації прислів'їв пов'язані з okazional'nostiю, яка розглядається вченими як протиположна узувальності, як створення нових лексичних одиниць відповідно до конкретної ситуації.

До причин модифікацій прислів'їв належать наступні: підвищення рівня знань, вираження відношення чи оцінки, створення стилістичного ефекту (наприклад, підвищення експресивності, емоційності, створення індивідуального авторського стилю тощо). Аналіз класифікації модифікованих прислів'їв показав, що на сьогодні виділяють такі їх типи, як паремії-гапакси; авторські вирази на основі узувальних паремій; нові паремічні одиниці, створені на основі традиційних прислів'їв (антиприслів'я); новоутворення, побудовані за традиційними паремічними моделями (псевдоприслів'я).

Визначено також, що в даний час пареміологічний фонд сучасної англійської мови активно поповнюється за рахунок новоутворень, що з'являються у результаті активної і творчої діяльності. У процесі цієї діяльності використовуються вихідні структурно-семантичні моделі. Світ модифікованих паремій – це іронія, пародія, трансформація і приріст смислів, отже, вторинність та інтертекстуальність. Найчастіше такі форми паремій використовуються у художніх текстах – літературних творах, текстах пісень, сценаріях художніх кінофільмів. Окрім того, модифікації англомовних

прислів'їв використовуються також у політичних промовах та публіцистичних текстах.

Вивчення особливостей перекладу оказіональних модифікованих паремій показало, що всі прийоми перекладу прислів'їв можна розділити та еквівалентні та нееквівалентні. До еквівалентних способів перекладу паремій належать повний або частковий еквівалент. У випадку модифікованих прислів'їв цей варіант перекладу використовується лише у поєднанні з іншими прийомами перекладу, наприклад – калькою чи описовим перекладом. На межі еквівалентного та нееквівалентного способів перекладу лежить прийом створення псевдопаремії. До нееквівалентних способів перекладу, натомість, належать описовий переклад та калькування.

Найбільш частотним є використання кальки як прийому перекладу модифікованих прислів'їв англійської мови. Його використання становить 81%. Описовий переклад становить 8% від загальної кількості прикладів перекладу таких паремійних одиниць. Псевдоприслів'я використовується у 6% випадків, тоді як еквівалентний переклад використовується лише у 5% та поєднується з іншими прийомами перекладу прислів'їв.

Оказіональні модифіковані прислів'я становлять вагому перекладацьку трудність, тому у роботі також надані методичні рекомендації щодо організації такого навчання для студентів-перекладачів. З'ясовано, що адекватний переклад оказіональних модифікованих прислів'їв потребує від перекладача достатнього рівня лексичної, граматичної, соціокультурної компетентностей. При розробці завдань для навчання перекладу оказіональних оказіональних модифікованих прислів'їв слід враховувати психолого-педагогічні особливості навчання перекладу.

У роботі визначено три етапи, які визначають психологічний зміст мовлення в процесі перекладу текстів: осмислення змісту вихідного тексту (тексту оригіналу), розуміння повідомлення, закладеного в даний текст і формування його на основі задуму щодо вираження даного повідомлення мовою перекладу, формування та власне вираження проєкції даного

повідомлення мовою перекладу. Розглянуто типи вправ та їх послідовність, яка є методично виправданою при навчанні перекладу. Базуючись на окреслених методичних передумовах, у роботі розроблений комплекс вправ для навчання перекладу оказіональних модифікованих прислів'їв. Запропонований комплекс вправ передбачає можливість його використання у процесі навчання перекладу студентів-перекладачів у ВНЗ.

Перспективами подальших досліджень може слугувати вивчення структурних та семантичних особливостей оказіональних модифікованих прислів'їв англійської мови, а також особливості їх використання у сучасних публіцистичних текстах англійськомовних ЗМІ та в політичному дискурсі США та Великобританії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамова Ю. В. Гендерно-маркована паремійна одиниця як фрагмент дискурсу англомовної лінгвокультури. Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія : Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов. Харків : Константа, 2006. Вип. 49, № 726. С. 101–104.
2. Алефіренко Н. Ф. Лингвокультурология. Ценностно-смысловое пространство языка : учебное пособие. – Москва: Флинта, 2010. 288 с.
3. Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології. Харків : Вища школа, 1987. 136 с.
4. Анохіна Т. О. Онтогносеологічне осмислення метазнаків «жанр», «текст» і «стиль». Філологічні трактати. 2016. Т. 8, № 3. С. 7-14.
5. Бойчук М. Параметризація поняття окаяніалізм. Лінгвістичні студії. 2011. Вип. 23. С. 8-12.
6. Виноградов В. С. Введение в переводоведение. М. : Издательство ИОСО РАО, 2001. 224 с.
7. Гаврилова В. В. Теоретичні засади вивчення паремій. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер. : Філологічні науки. 2015. Вип. VII. С. 11-20.
8. Гаврин С. Г. Фразеология современного русского языка (в аспекте теории отражения) : учеб. пособ. для филологов. Пермь : Перм. гос. ун-т., 1974. 269 с.
9. Гулідова І. С. Паремійний простір американської поезії ХХ століття: лінгвокогнітивний і прагмалінгвістичний аспекти : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Київ, 2008. 21 с.
10. Деркач Н. В. Просодична організація англійського прислів'я : соціопрагматичний аспект (експериментально-фонетичне дослідження) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 – германські мови. – Київ, 2010. 23 с.

11. Дмитренко В. А., Григор'єва Л. М. Деякі типологічні риси текстів малих форм фольклору з комічними елементами. Проблеми семантики слова, речення та тексту : зб. наук. статей. Київ : Вид. центр КДЛУ, 2000. Вип. 4. С. 83–90.
12. Дубенко О. Ю. Англо-американські прислів'я та приказки : посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів. Вінниця : Нова книга, 2004. 416 с.
13. Дуденко О. В. Номінативна та комунікативна природа українських паремій : автореф.дис. ... к. філол. н.: 10.02.01 «Українська мова». Київ, 2002. 19 с.
14. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Рада з питань співпраці в галузі культури. Комітет з освіти. Відділ сучасних мов. Страсбург. Під ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
15. Закревська Я. В. Прислів'я. Українська мова : енциклопедія. Київ : Українська енциклопедія, 2000. 820 с.
16. Зацний Ю. А. Джерела і сфери поповнення розмовної лексики і фразеології. Нова розмовна лексика : англо- український словник. Вінниця : Нова книга, 2010. 224 с.
17. Зацний Ю. А., Янков Ю. А. Лінгвальні і соціолінгвальні параметри інновацій англійської мови початку XXI століття. Інновації у словниковому складі англійської мови початку XXI століття : англо-український словник. Вінниця : Нова книга, 2008. 360 с.
18. Іоніна А. А. Англійські прислів'я та приказки як «звід народної мудрості». Іноземні мови в школі. 2010. № 1. С. 77-80.
19. Єнікєєва С. М. Системність і розвиток словотвору сучасної англійської мови : монографія. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2006. 303 с.

20. Кобякова І. К. Поверхнева та глибинна структури текстів : типологічні аспекти. Вісник Сумського державного університету. Серія Філологія. 2008. № 1. С. 35–39.

21. Константинова А. А. Окказиональная трансформация англо-американских паремий в свете когнитивно-дискурсивного подхода в лингвистике. Вестник Томского государственного университета. 2011. № 348. С. 24-28.

22. Корень О. В. Системно-функціональні особливості англійських прислів'їв : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Харків, 2000. 20 с.

23. Костик Є. Особливості перекладу англійських пареміологічних одиниць у прислів'ях та приказках. Випуск 20, 2015. С. 250-257.

24. Левицкая Т. Р., Фитерман А. М. Теория и практика перевода с английского языка на русский. М. : Издательство литературы на иностранных языках, 1963. 123 с.

25. Мамедова А. І. Когнітивно-семантична і комунікативно-функціональна організація німецької народної загадки : автореферат дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 – германські мови. Дніпропетровськ : ДНУ, 2008. 20 с.

26. Мерзлікіна О. В. Комунікативно-прагматичний аспект функціонування прислів'їв у художніх текстах (на матеріалі творів М. Сервантеса) : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Київ, 2001. 20 с.

27. Неклюдов С. Ю. После фольклора. Живая старина. 1995. № 1. С. 2-4.

28. Пазяк М. М. Українські прислів'я та приказки : проблеми пареміології та пареміографії. – Київ : Наук. думка, 1984. 203 с.

29. Піхтовнікова Л. С. Тексти малих форм: Лінгвостилістична інтерпретація; Дидактизація; Переклад : монографія. Маріуполь : ПДТУ, 2011. Ч. 1. 160 с.

30. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. – Запоріжжя : Прем'єр, 2008. 332 с.

31. Прутчикова В. В. Семантико-функціональні особливості німецьких висловлень-прислів'їв : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Харків, 2003. 20 с.
32. Овсянко О.Л. Модифікації англомовних прислів'їв на просторах публіцистичного дискурсу. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Серія «Філологічні науки». 2016. №. 6 (331). С. 57–63.
33. Савенкова Л. Б. Русские паремии как функционирующая система : автореф. дис. ... д. філол. н. : 10.02.01 «Українська мова». Ростов на Дону, 2002. 21 с.
34. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
35. Телия В. Н. Русская фразеология : семантический, прагматический, лингвокультурологический аспекты. Москва, 1996. 288 с.
36. Турчак О. М. Оказіоналізми в мові української преси 90-х років ХХ століття: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01. Дніпропетровськ, 2005. 19 с.
37. Шанский Н. М. Фразеология современного русского языка: учеб. пособ. СПб. : Спец. л-ра, 1996. 192 с.
38. Шепітько С. В. Фонд прислів'їв як об'єкт вивчення сучасних парадигм лінгвістики. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету: Філологія. Одеса, 2015. №19. С. 114-116.
39. Шепітько С. В. Функції прислів'їв. Наукові записки: Філологічні науки. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. № 137. С. 95-100.
40. Цивьян Т. В. Предисловие. Паремииологические исследования : сб. статей. Москва : Главная редакция восточной литературы, 1984. С. 485.
41. Чередниченко О. І. Міжкультурні аспекти перекладу. Мовні і концептуальні картини світу. Київ : КНУ ім. Т. Шевченка, 2001. 485 с.
42. Черноватий Л. М. Зміст поняття «фахова компетентність перекладача» як складової методики навчання. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2014. Вип. 2. С. 84-86.

43. Черноватий Л. М. Методика викладання перекладу як спеціальності: Підручник для ВНЗ за спеціальністю «Переклад». Вінниця : Нова Книга, 2013. 376 с.
44. Crystal D. Language and the Internet. Cambridge : Cambridge University Press, 2006. 272 p.
45. Čermák F. Idiomatika a frazeologie češtiny. Praha, 1982. 271 s.
46. Katsarou E. Descriptive and Theoretical Aspects of English Idioms. A Monograph. Lambert Academic Publishing, 2011. 150 p.
47. Mieder W. Twisted Wisdom : Modern Anti-Proverbs. Burlington, Vermont: The University of Vermont, 1999. 350 p.
48. Mlacek J. Slovenská frazeológia. Bratislava, 1984. 160 s.
49. Röhrich L., Wienker-Piepho S. Storytelling in Contemporary Society. Tübingen : Narr, 1990. 224 p.
50. Savin P. Phraseology as Autonomous Linguistic Discipline. Linguistic and Literary Broad Research and Innovation. Bucharest : 2010. № 1. P. 60–73.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

51. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. 2-е изд., стер. М. : УРСС, 2004. 571 с.
52. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Ірпінь : Перун, 2009. 1736 с.
53. Энциклопедический словарь – справочник лингвистических терминов и понятий. Москва: ФЛИНТА, 2014. 840 с.
54. Hirsch E. D. The New Dictionary of Cultural Literacy. New York : Houghton Mifflin Company, 2002. 647 p.
55. Longman Dictionary of Contemporary English. 5th edition. Pearson Education Limited, 2009. 2082 p.
56. Oxford Idioms Dictionary for Learners of English. Oxford University Press, 2010. 512 p.

57. The New Encyclopedia Britannica. Proverb. Chicago : Encyclopedia Britannica. 1994. Vol. 9. 749 p.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

58. Chaucer G. The Canon's Yeoman's Tale [Electronic resource]. Access mode: <http://www.librarius.com/canttran/yeotrfs.htm>

59. Dickens Ch. The Pickwick Papers [Electronic resource]. Access mode: <http://www.gutenberg.org/ebooks/580>

60. Maugham W. S. Cakes and Ale [Electronic resource]. Access mode: <http://booksonline.com.ua/view.php?book=132394>

61. Maugham W. S. The Painted Veil [Electronic resource]. Access mode: <https://avidreaders.ru/book/the-painted-veil.html>

62. Shakespeare W. The Merchant of Venice [Electronic resource]. Access mode: http://merchantofvenice.weebly.com/uploads/1/4/2/6/1426390/merchant_of_venice_12.pdf